

კავკასია

(LE CAUCASE)

დამოუკიდებელ ეროვნულ აზრის ორგანო

L'adresse de l'administration : J. Gvaramadze, 73, rue Froidevaux, Paris (14^e)

№ 1

ივნისი 1937

№ 1

შინაარსი :

ჰაიდარ ბამმატ — მაისი 1918 მაისი 1937
 ზ. ავალიშვილი — პოლიტიკური არაბესკები
 შ. ამირეჯიბი — მენშევიკური ნაპოლეონები
 კავკასიალი — წმენდა აზერბეიჯანში
 ი. კანტემირ — „კავკაზ ალმანაგი“
 შ. ბამმატ — პოლონეთი და ს.ს.რ.პ.-ის დამონე-
 ბული ერები

ვ. ციციშვილი — კავკასიის შენობის საძიკ-
 ველი
 ფარსმან - ფარუხი — ემიგრანტის დღიური
 შ. ამირეჯიბი — თავადი იოსებ დადიანი (ნეკ-
 როლოგი)
 ი. გვარამაძე — სერგო მაისურაძე (ნეკროლოგი)
 ქრონიკა

1918 წლის მაისის დღეებს კიდევ
მაისი 1918 ერთი წლით ვშორდებით იმ
მაისი 1937 დროს, როდესაც ომის ჭექა - ქუ-
 ხილში და რევოლუციის მღელვან-
 რებაში, კავკასიის ერების სახელმწიფოებრივი
 დამოუკიდებლობა აღმოცენდა. ვსთქვათ, რომ
 ხანმოკლე იყო ჩვენი სიხარული, ვაღიაროთ, რომ
 ისტორიული ბედის სურვილით და ჩვენ მიერ
 ჩადენილი შეცდომებით, კავკასია ერთხელ კი-
 დევ ჩავარდა რუსეთის სულის შემხუთავ საპყ-
 რობილეში.

მაგრამ შეუპოვარ ისტორიის მსვლელობას ვე-
 რავინ შეაჩერებს...
 ქვეყანაზე არ არსებობს ძალა, რომელიც შე-
 სძლებს ჩვენი ერების სულის ჩაკვლას, ან მათ
 დამოუკიდებლობის შეუპოვარ სურვილის და-
 დუნებას. ახალ ორომტრიალში, რომლისაგანაც
 ქვეყნიერება დაზღვეული არ არის და რომელსაც
 რუსეთის დამონებული ერები მომავლის სრული
 რწმენით უცდიან, კავკასია ახლად მოიპოვებს
 დაკარგულ თავისუფლებას...
 ჩვენი რესპუბლიკების დამოუკიდებლობის გა-

მოცხადების ცხრამეტი წლის თავს, ჩვენ ძველ სადარაჯოზე ვეგებებით და გუშაგებს ნაციონალური იდეების დროშები მაგრად უჭირავთ.

მთელ კავკასიასთან ერთად, რომელიც მოსკოვის რკინის ქუსლის ქვეშ გმინავს, მაგრამ რომელიც არ არის დამარცხებული, ჩვენ მუხლს ვიდრეკთ ჩვენი გმირების წმინდა ხსენების, ბრძოლის ველზედ დაღუპულების, ჩეკის სარდაფებში დახვრეტილების, სოლოვკის ყინულიან ტუნდრებში და თურქესტან - ციმბირის უწყლო უდაბნოებში წამებულების წინაშე, რომლებიც, ნამუსისათვის და სამშობლოს თავისუფლებისათვის, უთანასწორო ბრძოლას აწარმოებდნენ. ჩვენ მრავალ მილიონიან მოძმეთა სახელით, რომლების გულისცემა ჩვენს გულს უერთდება და რომლებთანაც ჩვენ, დიდი ხნის გადმოხვეწილობაში, ერთი წუთითაც სულიერი კავშირი არ შეგვიწყვეტია, დღეს, უფრო დიდი გაბედულებით ვამბობთ, რომ კავკასიის ბრძოლა მოსკოვის წინააღმდეგ გრძელდება, რომ ეს ბრძოლა არ შეჩერდება, ვიდრე ჩვენი ტერიტორია უკანასკნელი რუსის ოკუპანტისაგან არ გაიწმინდება, ვიდრე კავკასიის ხალხი, უცხოელების ულლიდან განთავისუფლებული, დამოუკიდებელ და მთლიან კავკასიის სახელმწიფოს მეგობრულ ოჯახში არ გაერთიანდება. არ არსებობს ძალა, რომელსაც შეეძლოს ჩვენი შეჩერება, არ არის მსხვერპლი, რომლის გაღებაც ჩვენ არ შეგვეძლოს სამართლიანი საქმის გასამარჯვებლად.

×

თვითეული განვლილი წელი, თვითეული წარსული თვე ჩვენს მიზანს გვაახლოვებს. პოლიტიკური ცვლილებანი, რომლებიც ამ უკანასკნელ წლებში ხდებიან და რომლის საქმიანობა ევროპაში და შორიეულ აღმოსავლეთში გრძელდება, ყოველივე ეჭვებს ფანტავს. ესპანეთის სამოქალაქო ომს, რომელიც შექმნილია მოსკოვის მიერ და რომელსაც იგივე მოსკოვი ჰკვებავს, კრემლის ფიქრით, დასავლეთ ევროპაში სამხედრო გართულებანი უნდა გამოეწვიოს. მოსკოვის

მუდმივი ოცნება იყო ნემეზიდის ლახვარი, საბჭოებისადმი მოქნეული, საფრანგეთს მოხვედროდა და გერმანიასთან ომში ჩაება. დღეს ეს გეგმა სამუდამოდ დამარცხებულია, ორთავე სოციალისტურ ინტერნაციონალებისა და ყველა ეროვნების იარად - შესხმული პაციფისტების დიდი დახმარების მიუხედედად. როგორი რადიკალურიც არ უნდა იყოს თავის სოციალურ პოლიტიკაში ლეონ ბლუმის მთავრობა, ცხოვრებამ დაგვანახვა, რომ საერთაშორისო საკითხებში, რომლებიც მილიონ ფრანგების სიკვდილ - სიცოცხლეს და საფრანგეთს ეხებიან, როგორც ბუმბერაზ სახელმწიფოს, არსებობს ისეთი მიჯნა, რომლის გადალახვასაც ვერ გაბედავს ვერც ერთი მთავრობაში მყოფი ფრანგის სოციალისტი, რა ორტოდოქსალურიც არ უნდა იყოს იმისი მარქსიზმი და რა ინტერნაციონალურიც არ უნდა იყვნენ მისი მოსაზრებანი.

საბჭოთა პრესის წერილები, საფრანგეთ - საბჭოთა პაქტის ორი წლის შესრულების გამო დაწერილი, რომლებშიაც ნაწყენობის კილო ახალი შანტაჟის უბადრუკ ცდასთან ასე ჯადოსნურად არის გადაწნული — ამისი საუკეთესო საბუთია. მოსკოვის საჩივრებმა ეფექტი ვერ მოახდინეს. ლიტვინოვი პარიზიდან კუდ - ამოძუებული წაბრძანდა. საფრანგეთ - საბჭოთა პაქტისათვის სამხედრო კონვენციის დამატებაზედ ბ. დელბოსმა უარი განუცხადა და ხელი არ მოუწერა.

ევროპის საბედნიეროდ, საფრანგეთის საგარეო პოლიტიკა უფრო და უფრო ინგლისის პოლიტიკას უერთდება.

შეიძლება გაბედულად დავადასტუროთ, რომ არავითარ ევროპის ომში საფრანგეთი არ ჩაებმება, თუ ის ინგლისის კავშირით არ იქნება უზრუნველყოფილი.

რაც შეეხება ინგლისს, როგორც არ უნდა მიუდგეთ ამ ბუმბერაზ სახელმწიფოს, მაინც არავითარი საბუთი არა გვაქვს ცილი დავსწამოთ მას, რომ სწორედ ის დაანთებს ცეცხლს, რათა სტალინმა მოსკოვში დიქტატურა შეინარჩუნოს.

მართალია, დემოკრატიული ქვეყნების დიდი პრესა კიდევ განაგრძობს ჩვეულებისამებრ „კოლექტიური უშიშროების“ და „განუყოფელი ზავის“ ცოხნას. მაგრამ ორ - მხრივ ხელშეკრულებათა სერიის შემდეგ, რომელიც ერთი მხრით გერმანია — პოლონეთს და ანგლო — გერმანიის საზღვაო შეთანხმებას შეიცავს, მეორე მხრით — სერბო — ბოლგარულ და იტალო — სერბულ ხელშეკრულებას, არა გვეგონია ამ მკვდარი ფორმულებისა თვით მათ ავტორებს სჯეროდეთ.

ერთა ლიგის ეგიდით ევროპის კოლექტიურად მოწყობის დროება თუ სამუდამოდ არ წავიდა, დიდი ხნით მაინც შეფერხდა.

ამ სისტემას, რომელიც სცდილობდა განემტკიცებინა ის საოცარი უთანასწორობა, რომელიც შეიქმნა მსოფლიოში დიდი ომისა და კომუნიზმის გამარჯვების შემდეგ, ცხოვრებამ სასიკვდილო ლახვარი ჩასცა..

მას უნდა ერთი მეორეხედ გასცლოდა ის ზოგი დიდი სახელმწიფოც, რომლებმაც თვით შეჰქმნეს იგი. ამ მხრივ დიდათ დამახასიათებელია ინგლისის მმართველ წრეების ევოლუცია.

მიუხედავად მის მიერვე შექმნილ „ერთა ლიგის მისტიკისა“, ინგლისის საზოგადოებრივ აზრის ფართო წრეებში, ლონდონის მთავრობა შეუძლო აღმოჩნდა, რომ ჟენევის საერთაშორისო ორგანიზმისათვის და იმ გეგმებისათვის, რომელიც მას ევროპის მოსაწყობად ჰქონდა, იმპერიის რაიმე რეალური დახმარება აღმოეჩინა.

შეიქმნა გარემოება, რომლის დროს ყველასათვის თვალსაჩინო გახდა, რომ აუცილებლობის დროს, პაქტებისა და კავშირების გარეშე, ინგლისი ისედაც დაეხმარება ბელგიას, პოლანდიას და საფრანგეთს, რომ ასეთ დროს ინგლისი უზრუნველყოფილი იქნება დომინიონების და ოკეანეს - იქითა სამფლობელოების დახმარებითაც, რადგან ამ ქვეყანათა დაცვით, რომელთაგანაც შეერთებულ სამეფოს მხოლოდ წყლის ვიწრო ზოლი ჰყოფს, ფაქტიურად ინგლისი თავის თავს იცავს, ანუ ბრიტანეთის იმპერიის გულს.

მაგრამ კაცი ბრმა უნდა იყოს ვერ დაინახოს,

რომ არც ერთ კომბინაციაში, რომელიც ბრიტანეთის კუნძულების ინტერესებს უშუალოდ არ ეხება ან რომელიც, მაგალითად, ეხება სტატუს ქვოს გარანტიას ავსტრიაში ან ჩეხო - სლოვაკიაში, დონაუს ბასეინში ან აღმოსავლეთ ევროპაში, ლონდონის მთავრობა არ შევა.

ის თავს არ გაპყოფს ასეთ კომბინაციებში, კიდევაც რომ გულწრფელად სურდეს, რადგან, თქმა არ უნდა, რომ მეტროპოლიის ასეთ პოლიტიკას მხარს ვერ დაუჭერენ ბრიტანეთის კომონველტის ზღვის იქითა წევრები.

ამ აზრის დასაბუთებას ჩვენ ვპოულობთ იმ ცნობაში, რომელიც ეს არი ეხლა, 2 მაისს ლონდონში შემდგარ საიმპერიო კონფერენციის სხდომის შესახებ, ტელეგრაფმა მოიტანა.

ამ კრებაზედ, როგორც „დეილი ექსპრესი“ იტყობინება, მეტროპოლიის საგარეო პოლიტიკა, კერძოდ მისი პოლიტიკა ერთა ლიგაში, დომინიონთა წარმომადგენლების სასტიკ კრიტიკის საბაბი შეიქმნა. დომინიონთა პრემიერებმა ერთსულოვნად განაცხადეს, რომ ერთა ლიგას ძირითადი რეფორმები სჭირია და მოითხოვენ კონვენანტის მუხლების გაუქმება, რომლებიც საერთაშორისო სანქციებს ეხებიან..

ამას გარდა დომინიონებმა მოსთხოვეს მეტროპოლიას, რაც შეიძლება მეტი იზოლიაცია კონტინენტისაგან და უარის თქმა ყველანაირ ვალდებულების აღებაზედ ევროპის სახელმწიფოთა წინაშე, თუ იგი საკუთარ თავდაცვის მოთხოვნილებით არ არის გამოწვეული...

ასეთი ვითარების წინაშე ინგლისსა და საფრანგეთში, მოსკოვს ფრიად ცოტა შანსი ჰქონდა, რომ საერთაშორისო ევროპიული ცეცხლი დაანთოს და ძლიერი სამხედრო კოალიცია შეჰქმნას, რომელიც მას მხარს დაუჭერდა, როცა დადგება განკითხვის წუთი და ის იძულებული იქნება პასუხი აგოს იმ დიდ ავაზაკობის გამო, რომელიც მას კაცობრიობისა და რუსეთის მიერ დამონებულ ერების წინაშე მიუძღვის.

×

საჭიროა განა ითქვას ამ ჟურნალის ფურც-

ლებზედ, რომელიც ნიღაბის ტარებას ჩვეული არ არის, რომ მთელი ჩვენი სიმპატიები იმ დიდ და პატარა სახელმწიფოებისაკენ იხრება რომლებმაც თავის დროშაზედ კომუნიზმის მსოფლიო სიბოროტესთან და ჩვენი სამშობლოს დამლუპველ მოსკოვის სატანურ ძალასთან ბრძოლა დასწერეს.

მაგრამ დიდი შეცდომა იქნებოდა, აქედან დასკვნა ვინმემ გამოიყვანოს, რომ ჩვენ ხელ - აღებით ვღებულობთ იმ სახელმწიფოთა პოლიტიკურ იდეოლოგიას, რომლებიც დღეს კომინტერნთან და მის ციხე - სიმაგრე მოსკოვთან აშკარა ბრძოლას აწარმოებენ.

ევროპის და აზიის დიდ კულტურების ჯვარედინზედ, ვიწრო ყელზედ, რომელიც ორ ისტორიულ კონტინენტს აერთებს, სადაც ერთ მეგობრულ ოჯახში არეულია სხვა და სხვა რასის, კულტურის და სარწმუნოების ერი, ჩვენ არ შეგვიძლიან და არცა გვსურს რომელიმე ერთი რასის, ერთი სარწმუნოების და ერთი ენის პირველობა განვამტკიცოთ... ჩვენი სურვილია, ჩვენი სახელმწიფო ავაშენოთ პოლიტიკური ძმობის ვამაერთიანებელ სულზედ, ღრმა რწმენით, რომ არა მარტო ერი ჰქმნის სახელმწიფოს, არამედ სახელმწიფოსაც შეუძლიან შეჰქმნას ერი.

მუსოლინთან ერთად, ჩვენა ვფიქრობთ, რომ „ერი უპირველეს ყოვლისა სულია და არა მარტო ტერიტორია“, მაგრამ ათასის ძაფებით მშობელ მიწასთან გადაწნულებს, რომელიც ჩვენ მამა - პაპათა წმიდა სისხლით არის გაპოხიერებული, ჩვენ გვინდა ზნეობრივი ჩვენი ღირებულებანი იმ თაობათა მრავალ საუკუნოვან გამოცდილებათაგან ვზიდოთ, რომლებიც ჩვენზედ უწინ სცხოვრობდნენ და რომლებმაც ჩვენი ერების კულტურისა, ყოფისა და ტრადიციების მომაჯადოვებელი თავისებურება შეჰქმნეს.

როგორც ჩვენი ფილოსოფიური იდეალები გრეთვე ჩვენ სახელმწიფო დაწესებულებათა სტრუქტურა, ჩვენა გვსურს ჩვენ ათასწლოვან ისტორიის მტკიცე საფუძველზედ ავაგოთ, კულტურისა და ტომობრივობის იმ ტრადიციულ გადაწნულობაზედ, რომლითაც ჩვენი ერები ათასწლობით სცხოვრობდნენ კავკასიის ტერიტორიაზედ.

აი, ამიტომ არის, როგორც არა ერთხელ გვქონია შემთხვევა გვეწერა ამ ფურცლებზედ, რომ კავკასიის კონფედერაცია ჩვენ წარმოდგენილი გვაქვს არა როგორც გეოგრაფიულად, ეკონომიურად და სტრატეგიულად განუყოფელ ნაწილების ერთი მეორეზედ მექანიკური დალაგება, არამედ როგორც ჰარმონიული გაერთიანება სულიერად მონათესავე ეტნიურ ჯგუფებისა, რომ ეროვნული მარაგისა და გენიის თავისუფალ გამოჩინების გზებზედ, კავკასიას შეეძლოს მომავალში უფრო მაღალი და უფრო მშვენიერი სინტეტიური კულტურის მოცემა.

თანაუგრძნობთ რა მხურვალეთ მათ, ვინც ეროვნულ აღორძინების გზებზედ ახალ სოციალურ სამართლიანობასაც ეძებს და უარჰყოფს მხეცურ კლასობრივ ბრძოლას, ჩვენ დაუშრეტელის ყურადღებით შევსცქერით ყოველნაირ ახალ პოლიტიკურ და ეკონომიურ შემოქმედებას მსოფლიოში.

ჩენი ამოცანა არის, რომ ამ მიგნებათა პოზიტივურ შედეგები ჩვენი ერების საუკუნოვან ტრადიციებს გადავაბათ და ქვეყნისათვის დაუსჯელად და ძალდაუტანებლად დაუქვემდებაროთ იგი გაერთიანებულ კავკასიის უმაღლეს ინტერესებს.

ჰაიდარ ბამმატ

პოლიტიკური არაბესებები

სიადვილე, რომლითაც რთული პოლიტიკური საკითხები ქალაქდზედ სწყდებიან, მხოლოდ მოჩვენებითი სიადვილეა. თქმა არ უნდა, რომ ყველაზედ გამძლე ქალაქდიც კი უფრო ნაკლებ წინააღმდეგობას უწევს კალამს, ვიდრე ნამდვილი ცხოვრება კანონმდებელთა პრეტენზიებს ან პოლიტიკოსის მისწრაფებას. დაწერილს კიდევ შეემატა კაცი (პრესის თავისუფლების პირობებში), მაგრამ მტკიცედ ნაკარნახევს უსიტყვოდ უნდა დაემორჩილო (პირობებში დესპოტიზმისა) ან დაპასივურად მაინც წინააღმდეგე, თუ რევოლუციონურად არა (ეს სულ სხვა გზა არის, არა მარტო სახიფათო, არამედ საზოგადოთაც მხოლოდ მცირეთათვის მისაწვდომი).

დაწერილთან შებმა, ე. ი. ზოგიერთ საკითხების ეტრატულად გადაჭრის კრიტიკა, ვთქვათ, პროგრამებში, მით უფრო ადვილია, რომ, არა იშვიათად, თვით ავტორები სტენენ თავიანთ თხზულებებს ისეთის შინაარსით, რომ მარტო ამით არის შესაძლებელი ამ გადაწყვეტილებათა შიგნიდგანვე აფეთქება.

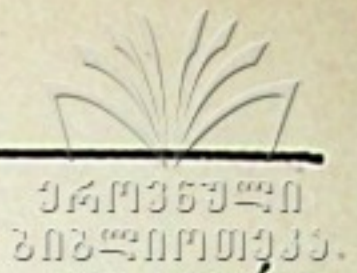
რა სიადვილით იყო, მაგალითად, გაზიარებული კავკასიურ ემიგრაციის მიერ, პოლიტიკური იქნება იგი, თუ ჩვეულებრივი, ისეთი დიდ - მნიშვნელოვანი ლოზუნგი, როგორც კავკასიის პოლიტიკური მთლიანობა და კავკასიის კონფედერაციაა. ამ ნიადაგზეც საქმე იქამდის მივიდა, რომ, კავკასიის ერთა სახელით, პაქტებიც კი შეითხზა, რამაც მედგარი წინააღმდეგობა გამოიწვია, არა არსებითად, არამედ მხოლოდ იმ გარემოების გამო, რომლებშიაც მათ ხელი მოაწერეს. არსებითად კი, პირიქით, „კონფედერაცია“ და იმის თანამავალი არბიტრაჟი — სადავო ტერიტორიალურ საკითხების სტერეოტიპული „გადაჭრა“, კავკასიის ემიგრანტულ წრეების პოლიტიკურ ლექსიკონში მტკიცედ შევიდა და ეს კიდევაც უნდა გვახარებდეს.

მაგრამ კონფედერაციის იდეის ასეთი მომხრე-

ობა რამესაც უნდა გვავალებდეს, თუნდა მხოლოდ სიტყვით და თუნდა მხოლოდ ქალაქდზედაც. უნდა გვავალებდეს შექველია, თუ, უწინარეს ყოვლისა, მისი დანიშნულება ის არის, რომ ცალკეული ეროვნული პროგრამები კავკასიის კონფედერატიულად მოწყობის გეგმასთან შეთანხმოს. მაგრამ განა ამ შეთანხმებას ყოველთვის ვხედავთ? არას გზით. ამის მაგალითი ბევრია. დავასახელოთ ერთი. ამას წინად, ქართველ 1) ინტეგრალ ნაციონალისტების ფრიად სიმპატიურმა ჯგუფმა, (იგივე „ფაშისტებმა“ ხოლო უკანასკნელ დროს მონარქისტ - რესტავრატორებმა) გამოაქვეყნეს პროგრამა, რომელშიაც საყურადღებო და ფაშიზმისაგან და მონარქიზმისაგან დაშორებული ბევრი რამ მოიპოვება. აქ, სხვათა შორის, განცხადებულია, რომ — საქართველო და კავკასია განუყოფელია (სიტყვა - სიტყვით: „ერთი მთლიანია“) კავკასიის ერთა მჭიდრო კავშირი აუცილებელია“. (ამათში მეორე დებულება პირველს ასუსტებს. უმჭიდროესი კავშირიც კი მაინც ის არ არის, რაც განუყოფლობა მაგრამ ეს სხვათა შორის). ამასთანავე პროგრამის აზრით საქართველო უნდა აღსდგეს თავის ყოფილ ისტორიულ საზღვრებში — მაგალითად თამარის დროისა. დაკარგული ტერიტორიები, რომლებიც დღეს მეზობლებს ეკუთვნით, უკან უნდა დაუბრუნდეს, ე. ი. საჭიროა საქართველო ამას შეეცადოს და სხვ.

თუმცა ამ სიტყვებში მკაფიო და ბოლომდე თქმული არაფერია, მაგრამ კავკასიის განუყოფლობის და მის ერთა მეგობრობის იდეასთან მა-

1) თავში ეს იყო ქართველ პატრიოტთა თითქოს მეზობლი რაზმი წმ. გიორგის დროში. პატრიოტიზმის ინტეგრალობამ ხელი არ შეუშალა ამ ჯგუფს დანაწილებულიყვნენ კიდევ ჯგუფებად. სახეში გვყავს მხოლოდ ერთი მათგანი.

თი შეუთავსებლობა ნათელია. მაგრამ ნათელია აგრეთვე სხვა რამეც: შეუძლებელია თვალი დავხუჭოთ საკითხების იმ სიძნელეზე, რომლის იოლ გადაჭრას ბევრი მხოლოდ ცარიელ „კონფედერაციაში“ და „სავალდებულო არბიტრაჟში“ ხედავს.

მაგრამ როგორ მოვიქცეთ იმნაირ შემთხვევის დროს, როცა ცალკე „სადავო“ საკითხი ორივე მხარეს უდავოდ მიაჩნია?

უბადალებული ახალქალაქის მაზრა, საქართველოს ეს ნაწილი, რომლის გამო სომხურ ემიგრანტულ პრესის გაოგნებული მოთქმა „კავკაზმაც“ გადმოხედა, მრავალი სომხის თვალსაზრისით სადავო არ არის და პირიქით, უდავო სომხური ტერიტორია ყოფილა. რატომ? იმიტომ, რომ მოსახლეობა იქ სომხურია. ქართველებს კი ჰგონიათ, რომ მიწა მაინც ქართულია და სომხობა იქ შეუშვეს მხოლოდ ასი თუ ცოტა მეტი წლის წინად, ისიც მას შემდეგ, რაც იქიდან წავიდნენ, ე. ი. იძულებული იყვნენ წასულიყვნენ ქართველი მაჰმადიანები; რომ ჯერ კიდევ 1783 წელს რუსეთმა ვალად იღო ეს სამფლობელო საქართველოსათვის დაებრუნებინა, როგორც სხვაც, თუ კი რუსეთი მას ოსმალეთს ჩამოართმევდა (რაიცა კიდევაც მოხდა 1828 წ.) და სხვ.

საჭირო არ არის ამ უთანხმოებას წვრილად შევეხოთ. ქართველებსა და სომხებს შორის ის ერთად ერთიც არ არის და სწორედ ამისთანა უთანხმოებამ გამოიწვია მათ შორის 1918 წლის შეიარაღებული შეტაკება ბორჩალოს მაზრის სამხრეთ ნაწილის გამო. ამ შეტაკებას სომეხ - ქართველთა ომის სახელიც კი უწოდეს. ყოველს შემთხვევაში, ამბავი ფრიად სავალალოა, თუმცა, ამავ დროს, ორ მეზობელ ხალხის ეროვნულ მისწრაფებათა მაჩვენებელიც. უცნაურიც რომ იყვეს, მაინც შეუძლებელია, რომ ტერიტორიისათვის ჩხუბის ამ უნარში და მისწრაფებაში არ დაეინახოთ მოჩხუბართა ცალკეულ სახელმწიფო არსებობისათვის ლტოლვის ერთნაირი სიმწიფის ნიშანი: მეზობელი ადმინისტრაციული ერთეულები სამხდვრისათვის ომს არ დაიწყებდნენ.

უფრო სამწუხაროა მოგონებანში და უფრო ღრმა არიან უთანხმოებანი „სადავო ტერიტორიულ საკითხების“ გამო, რომლებიც სომხებსა და აზერბაიჯანლებს ჰყოფენ. მაგრამ ამ დავის სიმძაფრე აქ კიდევ უფრო დაუნდობელ სომეხ - თურქული ბრძოლით იყო გართულებული.

ამ დავებმა გაუადვილეს საბჭოთა ხელისუფლებას საქმე, რომ კავკასიის ქედის გადმოდმა დაბინავებულიყო. ეს ყველას ახსოვს, როგორც აგრეთვე ისიც, რომ რუსული ძალებით ჩრდილო კავკასიის დაჭერა, ასეთ გარემოებაში, თავისთავად, სამხრეთის დამოუკიდებელ რესპუბლიკათა დაცემასაც ნიშნავდა. მაგრამ როგორ დიდია აზრის შეუთანხმებლობა ეხლაც კი, ასეთი გაკვეთილის შემდეგ და რამდენია გაუგებრობა, თუ გინდა წერაშიაც.

ამ დამოუკიდებელ რესპუბლიკათა სწრაფი გაქრობის მიზეზის მწარე ძიებაში, რომლებიც 1918 წელს აღმოცენდნენ, სხვა და სხვა სახელის კავკასიელები იმ დასკვნამდე მივიდნენ, თითქმის ერთხმად, რომ მათი ბედი სხვანაირად წარიმართებოდა, მათ რომ თავის დროზედ (ესე იგი პირველშივე, თორემ დრო საერთოდ ცოტა ჰქონდათ) ერთმანეთთან „მჭიდრო კავშირი“ დაედოთ და ოთხი განაყოფის ნაცვლად კავკასია ერთი მთლიანი ყოფილიყო და სხვა — რის შესახებაც, ეს უნდა ვალიართ, განსაკუთრებით, ჩრდილო კავკასიის მოღვაწენი ლაღალებდნენ. ამასთანავე, რა თქმა უნდა, ავიწყდებათ ისიც, რომ სომხეთის ყურადღება მაშინ ოსმალეთის საბოლოო დაშლის აზარტულ პოლიტიკაში იყო ჩაბმული. ასეთ პირობებში, ლაპარაკი მის მჭიდრო კავშირზე საქართველოსთან და მით უმეტეს ადერბეიჯანთან ან ჩრდილო კავკასიასთან წარმოუდგენელი იყო. მეორე მხრით, 1918 — 1920 წლების რევოლუციონური ვითარება, განმარტავს (და არა ამართლებს) იმ განმარტობასაც, რომელშიაც მოექცნენ ჩრდილო კავკასიის მთიელები, დენიკინის — არა მარტო მათთვის — საბედისწერო სამხედრო მოქმედების წინაშე. ერთი სიტყვით, საერთო კავკასიური პოლი-

ტიკა მაშინ არ არსებობდა, თუმცა მისი საჭიროება განყენებულად ყველას მიერ იყო ცნობილი. კავკასიის ერებმა თავი ვერ აართვეს სრულიად მოულოდნელად ნაკისრ ამოცანას, რათა რევოლუციისა და ომის წიაღში — ომებისა ცი — თავისი რესპუბლიკები მოეწყოთ და „დამოუკიდებელ“ არსებობის სიძნელე გადაელახათ. შეთანხმებულ კავკასიურ პოლიტიკისათვის ძალები არ ეყოთ.

მაგრამ საქმე არც მარტო ძალებშია; მათი ნამდვილი ვარაუდიც ხომ მუდამ ძნელი რამ არის; მთავარია ის, რომ კავკასიაში ადგილი ჰქონდა ცალკეულ, თანაც არა ერთნაირ ეროვნულ მოძრაობას, რომელსაც ძირი ჰქონდა როგორც ისტორიულ გადმოცემაში, აგრეთვე თვით შეგნებაში და ამ სხვა და სხვა ერთა ცოცხალ მოთხოვნაში. რუსეთის სახელმწიფო წყობილებამ ამ მისწრაფებებს ვერც ჩარჩოები მისცა, ვერც სკოლა, ვერც ერთმანეთთან შეთანხმების საშუალებანი. ამ წყობილების დანგრევასთან ერთად ამ მისწრაფებათა გამჟღავნებას უსტიქიოდ არ ჩაუვლია, არც მათი გამოთქმის გარეგან მხარეს ჰკლებია შემთხვევითი ხასიათი. გაჩნდნენ მთავრობანი, პარლამენტები, ფინანსები, საზღვრები; ყოველივე ეს ერთმანეთზედ თათარიანხად ელაგა, ხშირად წალმა - უკულმა და მათი მყვირალა სახელები სინამდვილეს არ შეეფერებოდა. ასეთ აუცილებელ ნაკლის მიუხედავად, კავკასიის რესპუბლიკები მაინც ცხოველყოფელი მოვლენები გამოდგნენ: მათ არსებობისათვის ანგარიში უნდა გაეწიათ ბოლშევიკებსაც, ე. ი. სწორედ ეროვნულად მოარსებე ცალკე რესპუბლიკებისათვის და არა კავკასიისათვის, როგორც პოლიტიკური ერთობისათვის — რომელიც არც არსებობდა, რადგანაც კავკასიურმა რესპუბლიკებმა საერთოდ კავკასიური ფრონტის გაშლა ვერ მოასწრეს. მაგრამ შეიძლება ითქვას, რომ მთლიანი კავკასიის იდეა სწორედ ამ დამოუკიდებელ რესპუბლიკების საფლავიდან აღმოცენდა, მის ერთა ცხოვრების რთულ გამოცდილებიდან, ჯერ რევოლუციის წინანდელ, მერე — დამოუ-

კიდებელ, დასასრულ საბჭოებისაგან დაპყრობის დროთაგან.

ამ იდეამ, როგორც უკვე ზემოდ იყო აღნიშნული, კავკასიურ პოლიტიკურ ემიგრაციის შეგნებაში, მაგარი ძირი გაიდგა. მაგრამ მასთან ასე ადვილად მისვლამ და მოჩვენებითმა სიმარტივემ არ უნდა მოგვატყუოს. იმაზედ ძნელი არაფერია, როგორც ეს „მარტივი“ გადაწყვეტილებანი. „მთლიანობა“ იქ, სადაც განსხვავებანი ასე დიდია, ძნელი მისაღწევია. ამას ვერ ახარებენ და დიდი სიძნელენი არიან გადასალახავნი იქაც კი, სადაც საქმე ეხება არა მარტო მონათესავე ერების, არამედ ხშირად ერთი ერის მაგრამ სხვა და სხვანაირად წარმართულ ნაწილების გაერთიანებას (ჩეხოსლოვაკია, იუგოსლავია!). ბალკანეთზედ და ბალტიკაზედ ხომ ლაპარაკი მეტია. განსაკუთრებულ სახელმწიფო „გაერთიანებას“ იქ ვერცა ვხედავთ. ბალტიის რესპუბლიკათა დამოუკიდებლობის საკითხი გადაწყდა ისე, რომ საჭირო არ იყო ისეთი ზომისათვის მიემართნათ, როგორც არის ერთ სახელმწიფოში გაერთიანება კავკასიის რესპუბლიკებმა კი თავისი დამოუკიდებლობა ვერ შეინარჩუნეს. პოლიტიკურმა, სამხედრო და სამეურნეო განცალკევებამ რომ მათ ფრიად დიდი ვნება მოუტანა, ვიმეორებთ, ეს საეჭვო არავისთვის აღარ არის, მაგრამ წარსულის ამ გამოცდილების დასკვნა, მიღებული კავკასიის გარეშე მყოფ ყოფილ დამოუკიდებელ რესპუბლიკათა პოლიტიკურ მოღვაწეთა მიერ, იყო არა მაინც, ეტყობა, ცალკე რესპუბლიკების სახელმწიფო არსებობაზედ ხელის აღება (მთლიანი კავკასიის სასარგებლოდ), ამას იცავდნენ აქაც მთიელთა წარმომადგენლები, არამედ ყველა ამ რესპუბლიკების განმტკიცების სურვილი მომავალში, სახელდობრ, მათი თავდაცვის უნარიანობის გაძლიერება გარეშე საფრთხის წინაშე და საზოგადოთ მათი უკეთეს პირობებში ჩაყენება, გაერთიანებულად ერთ მთელში (ფედერატიულად) „ზოგის აზრით, ხოლო დამოუკიდებელ, თანასწორ სახელმწიფოთა მჭიდრო კავშირის სახით — სხვების მიხედვით.

ამრიგად „კავკასია“ წარმოებული, დამატებითი, მაშველი ნაშენობა არის; პირველი, საფუძვლიანი და მთავარი საქმე კი უნდა იყოს ეროვნულ სახელმწიფოთა განმტკიცება — ადერბეიჯანის, სომხეთის, მთიელთა კავშირის და საქართველოს ტერიტორიაზედ. რა სახეც არ უნდა მიიღოს მათმა გაერთიანებამ, მისი დანიშნულება ის არის, რომ უმჯობესად დაიცვას კავკასიის ყოველი ცალკე ერი და ამასთანავე დაიფაროს იგი ურთიერთ შეხლისა და არეულობისაგან. ამ მიზნით კავკასიის ერები უკან არ დაიხვევენ, ალბად, რომ განსაზღვრულ ჩარჩოებში საერთო კავკასიურ სახელმწიფოებრივობის დისციპლინასაც დაექვემდებარონ.

ასეთი რიგის საკითხები, რა თქმა უნდა, დღეს დღეობით, გადაჭრილ გადაწყვეტილებას არა საჭიროებენ, თუნდაც იმიტომაც, რომ დღეს გადაჭრილი და გადასაჭრელი არაფერია.

სჯა და ბაასი ჩვენთვის ხელმისაწვდომ განზრახვების ფარდებში, წარსულის შეფასება და მისი დასკვნანი, რა თქმა უნდა, მეტი არ არის, მაგრამ საჭიროა და ყველასათვის სავალდებულოც, ვინც ამ საჩოთირო საკითხებს ევროპაში ეხება, რომ ცალკე წამოწეულ პროგრამებში შეთანხმება სუფევდეს; საჭიროა, რომ გადასულ ეპოქის სამზღვრების აღდგენაზედ არსებითად უმანკო, ან ამ გაუმადლარ და უმოწყალო მეზობლების მიერ მიყენებულ სიმწარეზედ ლაპარაკით გონებას არა რევდნენ, თან არც კი გვეუბნებოდნენ, თუ ან ეს სამზღვრები სად არიან, ან ეს მიყენებული სიმწარენი რაში გამოიხატებიან (ნუ დავივიწყებთ, რომ არსებით საკითხების გამო, მეტ - წილად, მოკამათეთა შორის, უთანხმოება არ არსებობს). მეორე მხრით, განა ზედმეტად ხშირი არ არის ისეთ „მოძმე ერების“ ხსენება, რომლებიც ისტორიულად და მანძილითაც ასე საფუძვლიანად შორს არიან?

რა თქმა უნდა, კავკასიურ ემიგრაციის ზოგ ნაწილებში სასარგებლოა ეროვნულ გრძნობათა და სულისკვეთებათა ხელის შეწყობა, გაღვივება და დანერგვაც კი. მაგრამ რადგანაც ერი რამ-

დენიშეა — ეს ხდება სხვადასხვანაირად, გამოდის სხვა და სხვა ხმა, კაკაფონია რომ არა ვსთქვათ. არც ეს არის დიდი უბედურობა, რომ ამას ადგილი არა ჰქონდეს იმ მაღლებში, რომლებიც თავისთავს ხელმძღვანელებს უწოდებენ რომლებიც ხანდახან საერთაშორისო დიპლომატიის „უკანა კარებშია“ არიან ხოლმე ატუზულნი. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ამ „უკანა კარებიდან“ „დერეფანამდე“ ხანდახან მხოლოდ ერთი ნაბიჯია; ხოლო აქედან „კაბინეტამდის“ არც ისე შორს არის. „საერთო კავკასიური“ გრიმი დღეს სავალდებულოდ არის ცნობილი, და ამ „უკანა კარში“, სხვა უფრო პასუხსაგებ სიარულზედ რომ არაფერი ვსთქვათ მომავალში, უამგრიმოდ თავს ვერავინ შეჰყოფს. ამას ამბობენ ჩვენიანები, რომელთაც ეს საქმეები იციან და გამოცდილი უცხოელებიც, ვინც ჩვენი კეთილის მყოფელია, (აქ ჩვენ სურვილისა და მაცხოვრებელი ნუგეშის მეტი არაფერი დავგვრჩენია). მაგრამ გრიმი ავალდებულებს ადამიანს, რომ როლიც იცოდეს. სასაცილო იქნება, რომ საქმე რომ საქმეზედ მიდგეს სუფლიორმა ითამაშოს მსახიობის მაგივრად!

კარგს იზავდნენ კავკასიელი მოღვაწენი, რომლებიც ევროპაში მოღვაწეობენ, რომ იმ იმედით, რომ მათი სამსახური მათ ხალხებს კიდევ გამოადგებათ, თავიანთ პროგრამების საერთო კავკასიურ ნაწილს თავდარიგში მოიყვანდნენ და ზედ - მეტ მყვირალა კილოს და წინააღმდეგობას იქიდან განდევნიდნენ. არავითარი საბუთი არ არსებობს იმისი, რომ საერთო კავკასიურ სახელმწიფო მოწყობის გეგმის შემუშავებას ისინი ეხლავე უნდა შეუდგნენ. მაგრამ ცუდი არ იქნებოდა, მაგალითად, რომ სადავო ტერიტორიების საკითხის სიის შედგენაზედ მაინც ამთავითვე იზრუნვონ, რის შესახებაც ამდენი ლაპარაკია და რომლის გადაჭრას მოფიქრებული ცდა სჭირია. „ტერიტორიული“ ცრუმორწმუნოება მაგრადა ზის ადამიანის გონებაში. ჩვეულებრივ, ამ საკითხს დიდ პოლიტიკურ მნიშვნელობას აწერენ. მართალია, მათი გადაჭრა ან თუნდა უბრალო გაშუქებაც

ამ შემთხვევაში, ისევე ეტრატული და აკადემიური იქნებოდა, მაგრამ რაკი ამაზედ ლაპარაკი უკვე ჩამოვარდა, უმჯობესია ვილაპრაკოთ დასკვნამდის და რაიმე გადაწყვეტილებამდის. ეს არ

იქნებოდა მოკლებული ჭკუის სწავლას და შესაძლებელია სასარგებლოც ყოფილიყო... ჩამომავლობისათვის მაინც.

ზ. ავალიშვილი

მენშევიკური ნაპოლეონები.

ჩვენს დამლუპველ ომზედ და საზოგადოთ მენშევიკურ მთავრობის პოლიტიკაზედ ბევრი დაიწერა ემიგრაციაში. ახალი და ისეთი, რაც დღევანდელი ქართველი კაცის გუნებას და შეხედულობას არ შეეფერება, ამ კრიტიკაში არაფერია. სულ უკანასკნელმა ქართველმა კაცმაც იცის ან მიხვედრილი მაინც არის, რომ ჩვენი სამხედრო მარცხის მთავარი მიზეზი მენშევიკური მთავრობის სამხედრო პოლიტიკა იყო. ეს ძველი ამბავია. ახალი იქნებ მხოლოდ ის არის, რომ იმ დროს, როცა ამ ბრალს მენშევიკურ მთავრობას უმთავრესად ჩვენა ცობილი და ანნი სამხედრო პირები სდებენ, ჩვენი გამტყუნებული მენშევიკური მთავრობის დასაცავად მხოლოდ უვიცი და ბრიყვი ხალხი გამოდის.

ეს კი მართლა ახალი და მეტად სასიხარულო ამბავია. მთავრობას, რომელსაც ერთხელ მთელი ჯარი და სამხედრო შტაბი ჰყავდა, დღეს ერთი მცოდნე მხედარი აღარ შერჩა, რომ იმისი უკუღმართი პოლიტიკა დაიცვას. ჩუმად არ გენ. ზაქარიაძეც კი და მთავრობას მხოლოდ საკუთარი მენშევიკური ნაპოლეონები იცავენ.

მერე, ვინ არიან ეს მენშევიკური ნაპოლეონები?

პირველი მენშევიკური ნაპოლეონია — ბ. ურატაძე!

ბ. ურატაძე ძველი გათხუპნული მენშევიკური სამელნეა. ამ ჭურჭლიდან ბევრი ტალახი და სიცრუე დაღვრილა. ბ. ურატაძე პუბლიცისტი ვერაფერი შვილია. მისი სამწერლო ავლა - დი-

დება მოკლეა: „კაუცკმა სთქვა“, „ტროცკმა სთქვა“, „გორკმა სთქვა“! ბ. ურატაძე — სტრატეგი კიდევ უფრო ნაკლებია. მაგრამ თავისი მენშევიკური ხელობა ჩინებულად იცის. თუ მენშევიკები, მაგალითად, დაადგენენ, რომ განსვენებული გენ. ოდიშელიძე — „მოლალატეა“, ბ. ურატაძე ის გაბედული მენშევიკია, რომელიც ამ უსირცხვილო ამბავს წარბ - შეუხრელად იტყვის. ბ. ურატაძე ამისი ნაპოლეონია!

უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში ქართველი ხალხი ფიქრობდა და დღესაც ფიქრობს, რომ იმისი სამხედრო ავტორიტეტები გენ. ოდიშელიძე, გენ. კვინიტაძე და სხვა ქართველი გენერლები იყვნენ და მაშასადამე, მნიშვნელობა ქართველი საზოგადოებისათვის მათ ნაწერსა და ნააზრს უნდა ჰქონდეს. მაგრამ თუ კი იმავე მენშევიკებმა დაადგინეს, რომ ჩვენი სამხედრო ავტორიტეტები მართლა ჩვენი გენერლები კი არ არიან, არამედ ბ. კვიციანიშვილია! — ამ საქმის გამკეთებელიც იგივე ბ. ურატაძე იქნება. ბ. ურატაძე წავა, ბ. კვიციანიშვილს გენერლების საწინააღმდეგოდ დიდ სამხედრო „გამოკვლევას“ დააწერინებს და ვახტანგ გორგასლანის, თორნიკე ერისთავის, დავით აღმაშენებლის, გიორგი სააკაძის, ერეკლე მეფის, პეტრე ბაგრატიონის და კიდევ სხვა დიდ სარდლების ქვეყნის შვილებმა, ბ. კვიციანიშვილის ეს სამხედრო იწილო - ბიწილო უნდა ვიკითხოთ, უნდა ვიკითხოთ ბ. კვიციანიშვილის ეს ყოვლად აუტანელი ქართული ენა და ისედაც უგემური ემიგრანტული სიცოცხლე კი-

დევ უფრო გავიუგებუროთ...

ამ რიგად მეორე მენშევიკური ნაპოლეონი ბ. კვიციანიშვილია.

მესამე მენშევიკური ნაპოლეონი, როგორც მკითხველიც მიხვდება, ბ. ცაგურია არის!

ბ. ცაგურიამ, ამას წინად, ერთი მოზრდილი ფრანგული ბროშურა გამომიგზავნა, რა თქმა უნდა, მისგანვე დაწერილი, რომელსაც ყდაზედ ავტორის ასეთი სახელი აქვს:

„კოლონელ დე სურამი. საქართველოს აჯანყების სერდარი“.

გვარი და ტიტული — თუ გნებავთ — ასეთი უნდა! გასაოცარი მხოლოდ ის არის, რომ ბ. კოლონელი დე სურამი — ცაგურია თავის თავს

მენშევიკურ საქართველოს იმპერატორსაც არ ეძახის!

როგორც „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტის“ ყოფილმა წევრმა და აჯანყების ზოგი საქმეების მცოდნემ, საჭიროდ მიმაჩნია განვაცხადო, რომ ბ. კოლონელი დე სურამი — ცაგურიას მართლა უნდა მიეღო მონაწილეობა: აჯანყებაში, როგორც მენშევიკების კაცს და ვ. ჯუღელის მოადგილეს, ამ უკანასკნელის დაპატიმრების შემდეგ, მაგრამ მან ვერა თუ მიხდობილი ამოცანა ვერ შეასრულა, ისიც კი ვერ შესძლო, რომ დანიშნულ ადგილზედ მისულიყო.

ბ. კოლონელი დე სურამი — ცაგურია საქართველოს აჯანყების ასეთი „სერდარი“ ბრძანდება!

მაგრამ ამ „სერდარს“ არ ეთაკილება, რომ განსვენებულ გენ. ოდიშელიძეს, ბ. ურატაძის წაბადვით, „მოლაღატე“ უწოდოს, ხოლო გენ. კვინიტაძე ისე მოიხსენიოს, თითქოს ამ „კოლონელს“ და „სერდარს“, სამხედრო ზრდილობა ქუჩის ლაწირაკებში ესწავლოს.

ჩვენი სამხედრო ავტორიტეტების წინააღმდეგ აი ასეთი მენშევიკური ნაპოლეონები გამოდიან.

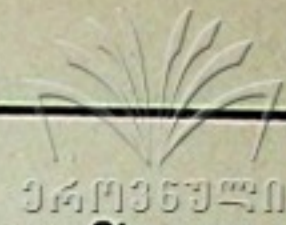
ეხლა, ჯერია ვკითხოთ მათ, ვის სასიამოვნოდაც ჩვენი ყოფილი მთავარ - სარდლების წინააღმდეგ ასეთი კამპანია სწარმოებს: ვისთვის არის

საჭირო ეს გრაფომანია, ვისი გამართლება და გამტყუნება, ვისი გათეთრება და გაშავება შეუძლიათ თუნდა ბ. კვიციანიშვილის წერილებს, „ბრძოლის ხმაში“ დაბეჭდილს, რომლებიც უკვე ტყუილით იწყება და უსათუოდ ტყუილითვე უნდა დამთავრდეს, თუკი ბ. კვიციანიშვილმა დროზედ მოწყალება მოიღო და, როგორც იქნება, საბოლოოდ ამოიციოხნა თავისი „გამოკვლევა“ და „ფონ - კიულების“ და „გოლოვინების“ ციტატები, ეტყობა, მისი სამხედრო ცოდნის ეს დილა განძი?!

განა, ვინც ბ. კვიციანიშვილის წერილებს წაკითხავს, ის მაშინვე არ გაიფიქრებს, რომ ეს არის „სამხედრო კორესპონდენტის“ წერილები და არა „გამოკვლევა“, ისიც, ღმერთმა უწყის, რა სიმართლით დაწერილი, რომელშიაც მოთხრობილია თვით ბ. მაიორ კვიციანიშვილის და იმისი ბატალიონის ბრძოლის ამბავი!

ან სად გაგონილა და რას ემსგავსებოდა, რომ რომელიმე ომის ისტორია თვით მაორებს, როტის უფროსებს, უნტერ - ოფიცრებს და ბოლოს ჯარის - კაცებსაც ეწერათ? განა ომის ისტორია ასე იწერება? აი სად გაჰყო თავი ბ. კვიციანიშვილმა, აი რა არის მთავარი, თორემ იმისი ერთადერთი დებულება: ომი იმიტომ წავაგეთ, რომ გენ. კვინიტაძე გენ. ოდიშელიძის შეგირდი იყო, გენერალი ოდიშელიძე კი გენ. კუროპატკინისა და ამას კი „დახევა“ უყვარდაო, ოფიცრისათვის შეუფერებელი მასლაათია და სხვა არაფერი.

ვიცი, „ბრძოლის ხმის“ ნაპოლეონები იტყვიან — მაიორი კვიციანიშვილი ნაწილის უმფროსი ოფიცერია და უფლება აქვს სამხედრო საკითხებზედ თავისი შეხედულება იქონიოსო; მაგრამ სამხედრო საკითხებზედ კამათს და მეტადრე სამხედრო პირთა შორის კამათს საერთო არაფერი უნდა ჰქონდეს ჩვეულებრივ საგაზეთო კამათთან, მით უმეტეს მენშევიკების კამათთან ჩვენ გენერლებთან და ბ. კვიციანიშვილს, თუ ის მენშევიკი არ არის, სწორედ ამ კამათში არ უნდა მიეღო მონაწილეობა.

არის სხვა მოსაზრებაც.

ბ. კვიციანიშვილს, როგორც ოფიცერს, უპირატესობა აქვს ბ. ურატაძესთან, რომელიც სამხედრო საკითხებში სრული უვიცია. მაგრამ რა უპირატესობა ან, თუ გნებავთ, თანასწორი კომპეტენცია უნდა ჰქონდეს ნაწილის უმფროსს მთელის გამგესთან, როგორ შეიძლება ჩვენი უკანასკნელი ომის მთელი სურათის ფოალოს ხიდიდან დანახვა, თუ გინდა მაიორი და ბ. კვიციანიშვილიც იყო, როგორ შეიძლება პოლემიკის დროს ომის ისტორიის წერა, როგორ შეიძლება მარტოოდენ ბოლშევიკების ნაწერებზე დაყრდნობა და ისიც იმ მოსაზრებით, რომ შენი საკუთარი მთავარ - სარდლების ყოველი აზრი და დებულება გააბათილო — ასეთი ოფიცრობა უცნაურია, ასეთი მაიორობა ნატყუარია, ასეთი ქართველობა გაუგონარია!

გენ. ოდიშელიძის, გენ. კვინიტაძის და სხვა ქართველ გენერლების მიერ გამოთქმულ აზრის ძალა ის არის, რომ იგი სთქვა ხალხმა, რომელსაც ჩვენს სამხედრო ცხოვრებაში უმაღლესი ადგილები ეჭირა და სამხედრო საქმის დიდი ცოდნა და სამხედრო საქმის დიდი გამოცდილება

ჰქონდა. სამხედრო საკითხებზედ მსჯელობის უფლებას ოფიცერს მხოლოდ ეს გარემოება ანიჭებს. სამხედრო ტრიბუნაზედ მხოლოდ სამხედრო ავტორიტეტი უნდა გამოდიოდეს. ეს არის არა მარტო სამხედრო დისციპლინის, არამედ სამხედრო აზროვნების ანა - ბანაც. მეც ერთი უსწავლელი ოფიცერი ვარ, მეც მომისმინეთ — ეს სამხედრო მსჯელობა და დისციპლინა აღარ არის. ეს მენშევიკობაა!..

„ბრძოლის ხმას“ ეს არ ესმის, ან ესმის, მაგრამ ბ. კვიციანიშვილისთანა მაიორებს განზრახ აბრიყვებს. მაგრამ ეს არა სმენიათ „ბრძოლის ხმის“ ოფიცრებსაც, სამწუხარო ეს არის. სამწუხარო ის არის, რომ თავის მენშევიკურ კარიერას ბ. კვიციანიშვილები ჩვენს ეროვნულ ტრადიციებზედ აკეთებენ. ქართველ მთავარ - სარდლებს აშავებენ და მენშევიკებს ათეთრებენ.

მაგრამ ეს უკვე დაგვიანებული საქმეა.

„ვერ გათეთრდება ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითა“.

შ. ამირეჯიბი

შენდა აზერბაიჯანში

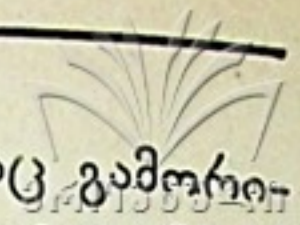
ჯერ კიდევ შორს არის ს.ს.ს.რ.კ-ში „ტროცკისტების“ ეპოპეის დამთავრება. ამ კომპანიის ხმაურობაში, ბოლშევიკები ახდენენ ძირითად წმენდას, უმთავრესად, ნაციონალურ რესპუბლიკებში, რომ ყველა „კონტრ-რევოლუციონური“ და შერჩენილი ნაციონალური გრძნობები აღმოუფხვრან, იმ ხალხს, რომელიც ჯერ კიდევ ვერ დაიმორჩილეს.

რაც იმათ ჩაიდინეს სომხეთში, ეს უკვე ცნობილია.

ახლა დადგა რიგი მეორე ახალი „დამოუკიდებ-

ბელი“ კავშირის წევრის — აზერბაიჯანისა. ამ უამად, იმ „ძველ“, ადგილობრივ ბოლშევიკებიდან აღარავინ აღარ არის ხელისუფლებაში და თუ კიდევ რამდენიმე პირი მოიპოვება, მათ ჯერ-ჯერობით ითმენენ მათი ძველი დამსახურების გამო. მათ მოსკოვი, ამხანაგი ბაგიროვის სახით, უთვალყურებს, მათ ძალიან უმნიშვნელო თანამდებობები უკავიათ და თითონვე ცდილობენ, რომ მათზე ბევრი არ ილაპარაკონ.

თვით აზრებეიჯანის გაბოლშევიკების „უდიდესი მავრი“, ალი გაიდარ კარაევი, დაჩაგრუ-

ლია, დევნილი „ახლების“ მიერ, რომლებიც ეხლა მას ათას ცოდვას სწამებენ: რომ ის როგორც ჰენშევიკი, ჟორდანია - რამიშვილის სამსახურში იყო, სცემდა მენშევიკურ გაზეთს თავის პარტიულ ამხანაგებთან, პეპინოვთან და მაგერამოვთან ერთად და რომ ის დამსჯელ მოქმედებაში ბოლშევიკების წინააღმდეგ იღებდა მონაწილეობას და სხვა და სხვა.

მირზა დავუდ გუსეინოვის, ამ მეორე „მავრის“, რომელიც როდესაც თურქესტანში იყო გადასახლებული, ავან - ჩავანი არავინ არ იცის, ისე როგორც ილდირიმზე და ბუნიატ - ზადეზე.

გამიდ სულთანოვი სადღაც რაღაც კომუნალურ მეურნეობაშია. იმავე მდგომარეობაშია — მუსტაფა კულიევი.

ამ „ძველებს“ მარტო ჩავგრა არ აკმარეს და ეხლა გულმოდგინეთ, სასტიკად მოჰკიდეს ხელი. ერთი ამ უკანასკნელთაგანი, რუხულა ახუნდოვი, ერთ დროს სახლხო განათლების კომისრად ყოფილი, ეს უვიცი ახალგაზრდა, შემდეგ „კულტფრონტის“ გამგებლად აყვანილი, დღეს პარტიიდან გამორიცხულია, როგორც ტროცკის მიმდევარი და „ხალხის მოლაღატე“, მოხსნილია აზცაკის პრეზიდენტიდან და დატუსაღებულია. ამ უკანასკნელი დაწესებულების, ასე ვსთქვათ, თვალსაჩინო წევრები, რომლებიც „ნაციონალურ ელფერს“ ატარებენ, რევიზიის შემდეგ გამორიცხული არიან: მუსა დადაშევი, ჰასან საფაროვი, სეიფულა იბრაგიმოვი, მიკაილ მანუგაროვი, შირალი ალიევი, იუსუფ ჯაფაროვი, მახმუდ აგაევი, მირზა მამედ კასუმოვი, მიკაელ გუსეინოვი, ბალაბეგ გასანბეგოვი, ბეიუკ ალაშალიბლი, გამიდ იაგუბოვი და მანადე ალიევი.

ყველა ამათ ბრალდებათ თანამდებობრივ — იდეოლოგიური ხარისხის „შეცდომები“. წმენდა სწარმოებს აგრეთვე „ნავთის ფრონტზე“-დაც, აქ საბოტაჟისათვის მთელი რიგი ინჟინრების და ტექნიკოსებისა დატუსაღებული არიან. იწმინდება „იდეოლოგიური ფრონტი“-ც — აზერბა-

იჯანის მწერალთა კავშირი, საიდანაც გამორიცხული არიან: ტაგი შახბაზოვისა, ტალიბლი, ალი ჩაზი და გამოჩენილი ნიჭიერი პოეტი ახმედ ჯავადი, როგორც ბექვდითი ორგანოებში ნაციონალური პროპაგანდის გამტარებელი. მიკაილ გუსეინოვი, განიფა ზეინალი — გამოჩენილი ფოლკლორისტი, ალი კერიმოვი, ალი ნაზიმი და ბევრი სხვანი, დატუსაღებული არიან „მავნებლობისათვის“.

იუსუფ ვეზირი, რასულზადეს ყოფილი „ელჩი“ და მუსავატელი „შემრიგებელი“, საექვო პირთა სიაშია, ისე როგორც სანილი, სულეიმანბეგ ახუნდზადე, გუსეინ ჯავადი, სეით გუსეინი, სამნან მუმტავი აზერბაიჯანის ნაციონალური ლიტერატურის ერთი საუკეთესო მცოდნე, მუსახანლი და სხვ.

ბაქოდან ჩამოსულები ადასტურებენ, რომ პოეტი ახმედ ჯავადი ხელ-ახლად დატუსაღებულია — მას არ უნდა აპატიონ ის, რომ რამდენიმე წლის წინათ მისი მთელი რიგი პატრიოტული ლექსებისა მამედ ემინ რასულზადემ, მისთვის ჩვეული „მამაშვილური ტაქტით“ დაბეჭდა თავის ჟურნალში და გაუკეთა რეკლამა, როგორც თავისიანს ე. ი. როგორც მუსავატელს..... ამ ვაჟბატონის თვითრეკლამა, როგორც წინათ, ისე ბოლშევიკების შემდეგ აზერბაიჯანს ძვირად დაუჯდა: მთელი რიგი აზერბაიჯანის გამოჩენილი - ნიჭიერი ახალგაზრდების მან „თავისად“ გამოაცხადა, მან ბევრი ახალგაზრდა სიცოცხლეს გამოასალმა. მისი ფუჭი და ტყუილი თვით - რეკლამის წყალობით აზერბაიჯანის ახალგაზრდა ინტელიგენტები სოლოვკაში გადაასახლეს, რომლებზედაც მომავალში დიდი იმედები იყო დამყარებული, ბახარლი, ალი უსუფი, მუსეიბი და ბევრი სხვანი, რომლის ნაწილი დაიღუპა... და ეს მსხვერპლი შეიწირა მამედ ემინ რასულზადემ მხოლოდ იმისათვის, რომ მას ჰქონოდა საშუალება თავისი თავი და რამდენიმე თავისი დამქაში ერჩინა.

პოეტ მუშფიკს წინადადება მიეცა გარდაქმნი-

ლიყო და თავისი ნაციონალური მერყეობა ძირიან - ფესვიანად მოესპო.

კავშირის გამგეობა უკვე გადახალისებულია, გაახლებულია და იქ შეიყვანეს ახალი პირების მთელი რიგი, მთავრობისათვის მისაღები. ყვე-

ლა რაიონულ ორგანიზაციებში დღეს წმენდას აწარმოებენ, ყველა საექვო ელემენტებს ხსნიან და ახლებით სცვლიან.

კავკასიალი

„კავკას ალმანახის“ მეორე ნომრის მეთაური

ხსენებული ალმანახის გამოცემა დიდ იდეოლოგიურ ბრძოლის მომენტს უერთდება. გამწვავებულ - გააფრთხებულმა ბრძოლამ საერთაშორისო ხასიათი მიიღო. ეს ბრძოლა არსებითად ახალი არ გახლავთ: რუსეთის იმპერიის უშველებელ - თვალმიუწვდომელ სივცეზე ბრძოლა დაიწყო 20 წლის წინათ და დამთავრდა კომუნიზმის გამარჯვებით. ამხედრებულ კომუნიზმთან ბრძოლაში იმ დროს იძულებული იყვნენ მონაწილეობა მიეღოთ კავკასიას, თურქესტანს, უკრაინას, ყირიმს და სხვ. ნორჩ სახელმწიფოებს, რომლებმაც დიდი ომის დროს და რევოლუციის პროცესში დამოუკიდებლობა გამოაცხადეს. ეს სახელმწიფოები ებრძოდნენ საბჭოების აგრესიულ გამოსვლებს და თავს იცავდნენ დიდი ბრძოლების და სისხლის ღვრის შემდეგ, საუბედუროდ, ამ ერებს დაადგეს უღელი საბჭოთა ბატონობისა, უღელი გაუგონარი სიმკაცრისა. ყოფილი რუსეთის იმპერია წითლებმა მიითვისეს, ხელში ჩაიგდეს და ამითი უნდა დაკმაყოფილებულიყვნენ და მთელი ენერგია სახელმწიფოს სამნეო და კულტურული საქმიანობისათვის უნდა მოეხმარებიათ. მაგრამ მოხდა სულ ანუ რამ.

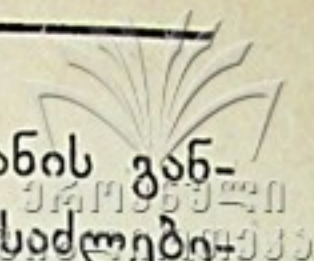
მოსკოვის დოქტრინორებმა თავისი იდეებით მთელ მსოფლიოზე გაილაშქრეს, ხან იარალით, ხან პროპაგანდით იბრძვიან. ეს ხდება იმ დროს, როდესაც ოცი წლის საბჭოთა ხელისუფლების საქმიანობამ დაგვანახვა, რომ კომუნიზმი მის რუსულ - ბოლშევიკურ შემეცნებაში ავადმყოფის უბრალო ბოდვა და ფანტაზია არის ქვე-

ყანამ მილიონობით ადამიანთა მსხვერპლი გაიღო და აუარებელი სიმდიდრე განადგურდა.

ბოლშევიკური რევოლუციის უკიდურესობას ჭკვიანი ხალხი ლმობიერად ექცეოდა. ყოველივე ამას რევოლუციის დასაწყის ამბად სთვლიდა იმედოვნებდა, რომ აბობოქრებული ხანის შემდეგ საბჭოები ბოლოს, რუსული ნაციონალური ცხოვრების კალაპოტში ჩადგებოდა. ისინი ამისათვის ზომიერებას და მოთმინებას მოითხოვდნენ იმ იმედით, რომ ბოლშევიკური რევოლუციის ციკლი დამთავრდებოდა. გულახდილად უნდა ითქვას, რომ კომუნიზმისადმი უმაგალითო მოთმინებაა გამოჩენილი.

კომუნიზმის ბევრი მოციქული ლენინთან ერთად დაიბოცა, დანარჩენი „კომუნისტური ახალგაზრდობა“ სცოცხლობს, საუკუნეს ერთ მეოთხედის მანძილზე ის გამელოტდა და დაბერდა, მაგრამ ჭკუაზე მაინც ვერ მოვიდა. კომუნიზმის გამარჯვებას დიდმა ომმა ხელი შეუწყო და მძიმე შედეგები მოგვცა, როგორც ხელშეკრულებანი, რომლებიც იყო გამარჯვებული სახელმწიფოების მიერ ნაკარნახევი.

მაგრამ საერთაშორისო სინამდვილეში, როგორც ამას ადასტურებენ უკანასკნელი წლების მოვლენები, ამ ომის მძიმე შედეგების განკურნების პროცესი იწყება. ამ მოვლენის თვალსაჩინო ნიშნებათ, სხვათა შორის, უნდა ჩაითვალოს, სულის გამარჯვება ისტორიულ მატერიალიზმზე, რომელიც ჩამოაყალიბა კარლ მარქსმა და რომელსაც ლენინი ენერგიულად იცავდა. თე-

არია, რომლის მიზანი იყო კაცობრიობის არსებობის პრიმიტიულ - მატერიალურ მოთხოვნილებებისათვის ემსახურა, გაკოტრდა და იძულებული გახდა სულისა და მორალის მოთხოვნილებებისათვის სათანადო ადგილი დაეთმო. გერმანიაში, იტალიაში და ვენგრიაში, სადაც ბოლშევიკური პროპაგანდა და მარქსისტული იდეები აძლიერებული იყო, ამ ქვეყნებში სახელმწიფო რეჟიმის ახალი ფორმები გაჩნდა, სადაც პიროვნების მოთხოვნილებანი თავ - თავისი ქვეყნის კონომიური და სამეურნეო შესაძლებლობის მიუხედავად დაკმაყოფილებულია.

ამრიგად ხელშეკრულებანი, ნაკარნახევი თავის დროზე, სისხლის დაუღვრელად თანდათანობით შეასწორეს. ახალი რეჟიმის სტაბილიზაციამ და პარალელურად ამასთან ერთად საერთაშორისო აზოგადობების სურვილის გამაგრებამ, მოსკოვის ვანატიკოსებში ახალი იერიშები გამოიწვია იმ ჰიზნით, რომ საერთაშორისო ცხოვრების გაჯანაღლებას, მშვიდობიანობას და პროგრესის ნორმალურ პირობებს ხელი შეუშალონ.

კრემლიდან გამოტყორცნილი გამანადგურებელი პროპაგანდა და ინტრიგები ჩინეთის კედლებმა ვერ შეაჩერა და ამერიკასაც მისწვდა.

საბრალო ესპანეთი დღეს ომის ალში იხრუკება, ესეც მათი დამლუპველი პროპაგანდის შედეგია. წითელი სენის საწინააღმდეგოთ, რომელიც მსოფლიოს მშვიდობიანობას ემუქრება, დასაჭირო გახდა საერთაშორისო ზომა და გაჩნდა ისეთი ბლოკი, როგორცაა გერმანიის, იაპონიის და იტალიის ანტიკომუნისტური კავშირი. უეჭვოა ეს ბლოკი დღე და ღამე გაძლიერდება და საბოლოოდ წითელი ინტერნაციონალიზმის მოძრაობას შეაჩერებს, რომლის მუხრუჭებში გმინავენ უდანაშაულო ერები კავკასიისა, თურქესტანისა და უკრაინისა. ამ ბლოკს დიდი მისია აქვს დაკისრებული, სიმართლის საფუძველზე სიწყნარის და მშვიდობიანობის აღდგენისა. ჩვენ, კავკასიე-

ლებს, კარგად გვესმის, რომ ამ ამოცანის განხორციელება არც ისე ადვილია და შესაძლებელია ამათ ახალ სისხლის ბრძოლებთან მიგვიყვანოს, ახალ ომთან. მიუხედავად ამისა, იმედით უცქერით ჩვენს მომავალს.

ჩვენ, კავკასიელებმა, ჩვენ საკუთარ ძალებს უნდა გადავხედოთ, დიდი ამბების მოლოდინში. ყოველგვარი უთანხმოებანი, რელიგიური და ტომური განსხვავებანი უნდა დავივიწყოთ, შევერთდეთ ერთ პატრიოტულ ლოზუნგზე: კონფედერაციის ბაზაზე სამშობლოს განთავისუფლება და მისი აღდგენა.

სხვა საშუალება, სხვა გზა ჩვენი ხსნისათვის არ არსებობს.

მაშასადამე, ყველანაირი მოვლენა, რომელიც ხელს შეუშლის კავკასიის ნაციონალურ აღდგენას, ყოველგვარი იდეები მარქსიდან წარმოშობილი, როგორც ბოლშევიზმი თუ მენშევიზმი, დამჩლუნგებელი განთავისუფლების მისწრაფების და ხალხის ენერჯის, ჩვენი გზიდან უნდა გავგავოთ.

ამ მიმართულებით გამარჯვება სასარგებლოა არა მარტო ჩვენი სამშობლოსათვის, არამედ ჩვენ დიდ სარგებლობას მოუტანთ თურქულ ერებს, რომლებიც უარპყოფენ ბოლშევიზმს, დანარჩენ აღმოსავლეთის ერებს და მთელ კაცობრიობას. ვიცავთ რა პროგრამას და იდეოლოგიას, არა ერთხელ ჟურნალ „კავკაზ“-ის ფურცლებზე გაშუქებულს და გამეორებულს წინა „კავკასიის აღმანახის“ ნომერში, ჩვენ ვცემთ აღნიშნულ კრებულს იმ მიზნით, რომ შეძლების და გვართ კავკასიის სოლიდარობის და კონფედერაციის იდეას დავეხმაროთ. ჩვენთვის ბედნიერება იქნება, თუ შევძლებთ სარგებლობა მოუტანოთ ამ უდიდეს მისწრაფებას, რომელიც ეძებს კავკასიის ერების კეთილდღეობას, უგამონაკლისოდ მათ შორის.

ა. კანტემირ

პოლონეთი და ს. ს. რ. - ის მიერ დამორჩილებული მრეხი

ბოლო ხანებში, პოლონურ პრესაში დაიბეჭდა წერილების მთელი რიგი, რომლებიც ეხებიან ს. ს. რ. კ.-ის მიერ დამორჩილებულ ერებს და იმ როლს, რომელიც მათ განთავისუფლებაში პოლონეთმა უნდა ითამაშოს.

ჩვენს წინაშე ორი ასეთი წერილია. ერთი მათგანი ეკუთვნის ბ. თადეუშ რადვანსკის კალამს და დაბეჭდილია ვარშავულ ჟურნალ „ვსესუდის“ მე-4-ე ნომერში. სახელად ჰქვია: „ს.ს.რ.-ის სამხედრო პოტენციალი და „პრომეთეული“ პრობლემა“. — ამ წერილიდან ვტყობილობთ, რომ „პრომეთეული“ იდეოლოგიის დებულებათა თანახმად აღმოსავლეთ ევროპის პოლიტიკურ პრობლემების სრული გადაჭრა გამოიხატება ისეთ განმათავისუფლებელ იდეაში, რომელმაც, პოლონეთის დახმარებით, ჯერ ეს დამორჩილებული ერები უნდა განთავისუფლოს ს.ს.რ.კ.-საგან, შემდეგ, იმავე პოლონეთის აქტიურ მონაწილეობით, უნდა შექმნას ბალტიურ - შავ-ზღვის და სხვა სახელმწიფოთა ბლოკი“ (1)

მეორე წერილი — „ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოთა ბლოკი“, დაბეჭდილი „პშეგლონდ კატოლიცკი“-ში — დაწერილია ბ. ჩერნეცკის მიერ. წერილის ავტორი, სხვათა შორის, სიამოვნებას გამოსთქვამს, რომ ვარშავაში არსებულ „პრომეთეს“ კლუბის თავჯდომარის, პროფ. სმალ - სტოცკის, მოწმობით, „პრომეთეული“ ერები გერმანელებს თავის მოკავშირეებად არა სთვლიდნენ.

ბ. ჩარნეცკი „პრომეთეურ მოძრაობას“ პოლონეთის დახმარებას ჰპირდება და ხაზ-გასმით აღნიშნავს, რომ „ამ მოძრაობის მეთაურებმა თავისი ტაქტიკა უნდა შეუთანხმონ პოლონეთის

სახელმწიფო ინტერესების კარნახს... და აკეთონ ყოველივე ის, რაც გაამაგრებს ამ მათთვის ყველაზედ უფრო მახლობელ გარანტის პოზიციას“ და კერძოდ ხელი შეუწყონ პოლონურ ინიციატივის საფუძველზე (კურსივი ჩვენია) ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოთა ბლოკის კონსოლიდაციას“...

ჩვენ არ შეუდგებით არც „ბალტიურ - შავ-ზღვისპირულ და სხვა სახელმწიფოთა“, არც „ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის“ სახელმწიფოთა ბლოკის არსებითად განხილვას, თუმცა ეს უკანასკნელი თემა საჭირო - ბოროტოც არის. სწორედ დღეს, როგორც სხვა ამბების დამატება, რაიცა მუსოლინი - შუშინგის შეხვედრამ წარმოშვა, გაზეთები იტყობინებიან, რომ ვენეციაში ლაპარაკი იყო აგრეთვე ცენტრალურ ევროპის სახელმწიფოთა ბლოკის შექმნაზედ, თუმცა, უნდა ვიფიქროთ, არა იმ ვარიანტით, რომელიც ჩვენ პატივცემულ პოლონელ ავტორებს მოეწონებოდათ...

ამიტომ, გასაოცარი არაფერი უნდა იყოს ჩვენთვის, რომ პოლონური საზოგადოებრივი აზრი ასეთის ციებ - ცხელებით მუშაობს ისეთს პოლიტიკურ ფორმულაზედ, რომელიც ოდნავად მაინც აუნაზღაურებს პოლონეთს იმ „არა - ხელსაყრელ გეო - პოლიტიკურ მდგომარეობას ქვეყნისას“, რომელზედაც ბ. რადვანსკი ლაპარაკობს.

პოლონეთი უცილოდ დიდი სახელმწიფოა. მაგრამ პოლონეთის პოზიცია ისეთ ბუმბერაზების გვერდით, როგორიც მისი დასავლეთის და აღმოსავლეთის მეზობლები არიან და ისეთ პირობებში, როცა არა თუ მოკლებულია ბუნებრივ საზღვრებს, არამედ დემოგრაფიულადაც ცუდს პირობებში იმყოფება, ჭეშმარიტად მუდამ რთული და ძნელია.

ასეთი განსაკუთრებულად უვარგისი გეოგრაფიით უნდა აიხსნას, რა თქმა უნდა, პოლონეთის

1). ამოწერილია თარგმანიდან, რომელსაც იძლევა ვარშავული ჟურნალი „სევ. კავკაზი“, ნომერი 32.

მიხრილ-მოხრილი და გაუბედავი პოლიტიკური ხაზი და ის საკმაოდ ალმაცერი ნაბიჯები, რომლითაც აღბეჭდილია მისი ჯერ კიდევ ნორჩი დიპლომატიის ისტორია.

არსებითად, სხვაზედ მეტად, სწორედ პოლონეთია დაინტერესებული იმ ანორმალურ ვითარების გახანგრძლივებაში, რომელიც ომის მერმინდელმა ხელშეკრულებებმა შეაქმნა.

ყოველივე ცვლილება ევროპის რუქაზედ პოლონეთს დიდის ზანზარით ემუქრება.

პოლონეთის საარსებო ინტერესები, რომელიც ბოლოს და ბოლოს, მხოლოდ გუშინ „აღსდგამკვდრეთით“, მდგომარეობენ იმაში, რომ რაც შეიძლება გრძლად გასჭიმოს ძვირფასი დრო, საჭირო მისთვის, რათა შინაგანი კონსოლიდაცია შესძლოს და სამხედრო მომზადება მოასწროს.

საგარეო პოლიტიკაშიაც ვადამდე და *volens nolens* კონსერვატორი უნდა იყოს.

აქედან გამომდის ის აუცილებელი დასკვნაც, რომ საბჭოთა რუსეთში მას უნდა სურდეს არსებულ რეჟიმის შენახვა და ტერიტორიალური სტატუს ქვო ჯერ კიდევ მრავალის წლით...

ამიტომ ზერელობა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ პოლონეთი, ყოველს შემთხვევაში, ცოტა მეტთუ ცოტა მოკლე მომავალში, მართლა იკისრებდა ინიციატივას, რუსეთის მიერ დამორჩილებული ერები გაანთავისუფლოს.

პოლონეთის პოლიტიკის ასეთ სახეშია გამონასკვეული ის ძირითადი წინააღმდეგობა, რომელიც განასხვავებს რუსეთის მიერ დამორჩილებულ ერების და პოლონეთის ინტერესებს.

ერები, რომლებიც თავის განთავისუფლებას ესწრაფვიან, ძალა - უნებურად „რევიზიონისტები“ არიან. მათი რევიზიონიზმი სხვანაირად დინამიური არის. მათ არა სურთ და არც შეუძლიათ იცადონ არც ერთი ზედმეტი საათი და ციებცხელებით ელიან იმ ძვრას, რომელსაც და შეიძლება არა უსაბუთოდ, პოლონეთი, იქნება, კიდევაც უფროთხის.

პოლონეთის დიპლომატიამ ოფიციალურად განაცხადა, რომ ევროპაში დაწყებულ იდეოლოგიურ ბრძოლაში, რამაც ჩვენი კონტინენტი ორ მოქიშპე ბანაკად გაჰყო, პოლონეთს სურვილი არა აქვს მონაწილეობა მიიღოს.

მოულოდნელი ასეთ დეკლარაციაში არაფერია. იგი ეთანხმება პოლონეთის თავდაცვის პოლიტიკას.

მაგრამ ვარშავაში უნდა ესმოდეთ, რომ რუსეთის მიერ დამორჩილებულ ერებში, ასეთი პოზიცია განსაკუთრებულ აღფრთოვანებას ვერ გამოიწვევს.

პოლონეთი, რომელიც „ხელს იბანს“ ისეთ დავაში, სადაც ლაპარაკი დამორჩილებულ ერების სიცოცხლესა და სიკვდილს ეხება, ნაკლებად ჰგავს ბ.ბ. რადვანსკისა და ჩარნეცკის ოცნებათა პოლონეთს, რომელიც ამ ერთა თავისუფლების და დამოუკიდებლობის პალადინად გამოდის... უფრო მეტიც, ჩვენ ის რწმენაც კი არა გვაქვს, რომ ავტორიტარულ სახელმწიფოებთან ზოგიერთ იდეურ ნათესაობის მიუხედავად, რომლებმაც კომუნიზმის ე. ი. მოსკოვის წინააღმდეგ ბრძოლის დროშა გაშალეს, ვარშავის პოლიტიკური სიმპატიები, ხვალ, ევროპის, ეგრედწოდებულ, დემოკრატიების ფრონტისაკენ არ გადაიხრება, სადაც, როგორც ცნობილია, კრემლის ჩეკისტებთან ერთად ბარსელონის ანარხისტები და ასტურიელი დინამიტეროსებიც შედიან...

იმ ორ პოტენციურ საფრთხეში, რომელიც შესაძლებელია პოლონეთს ემუქრებოდეს, ვარშავამ დღეს, შეიძლება, გერმანული საფრთხე უფრო ნამდვილად მიიჩნიოს; რუსული საფრთხის მნიშვნელობა კი უფრო ნაკლებ საშური.

„ეს საფრთხე, — სწერს ბ. რადვანსკი, — პოლონეთის საზოგადოების მიერ ნაკლებ არის შეფასებული. მუდამ გერმანული საფრთხის გიპნოზით შეპყრობილებს, ჩვენ გვაფიწყდება, რა საფრთხე აწვევა პოლონეთს რუსეთის მხრით... ვერ ვანგარიშობთ იმას, რომ გერმანიის წინააღ-

მდეგ შეგვიძლია მოვიპოვოთ და ვპოულობთ კიდევაც მოკავშირენი..... მაგრამ, სამაგიეროდ, ძვირად თუ ვიპოვით ისეთ სახელმწიფოს, რომელსაც სურდეს ასეთივე მაგარი მუშტი დაჰკრას „მთლიან და განუყოფელ რუსეთის“ იდეას....“

პოლონელ პატრიოტის ასეთი აღსარება განსაკუთრებით აღსანიშნავია. ჩვენ ამაზედ თვალი არ უნდა დავხუჭოთ.

×

კავკასიის დამოუკიდებელ პოლიტიკურ ემიგრაციას, რა თქმა უნდა, ესმის, რომ საბჭოთა სახელმწიფოს დანგრევის ახლო და უცილო მოლოდინში, პოლონეთს სურს, დამორჩილებული ერების განმათავისუფლებელ ბრძოლას ისეთი სასურველი ღარი მისცეს, რომ, როგორც ბ. ჩარნეცკი ბრძანებს, მათი პოლიტიკური ხელმძღვანელები იძულებული გახდნენ „თავისი ტაქტიკა შეეთანხმონ პოლონეთის სახელმწიფო ინტერესების კარნახს“....

ასეთ „შემთანხმებელთა“ როლი, ცხადია, ეგრედ-წოდებულ, „პრომეთეულ ფრონტის“ ლიდერებისათვის არის გამზადებული.

ჩვენ შორსა ვართ ბ. ჩარნეცკისთანა მოაზროვნე პოლონელებს პოლიტიკური ეგოიზმი ვუსაყვედუროთ. საღი ნაციონალური ეგოიზმი, როცა ინტერესები ერთმანეთს ებმიან, არსებითად, ის ერთად ერთი დულაბია, რომელსაც ძალ უძს სხვა და სხვა გუნების და კულტურის ერები დააკავშიროს.

ჩვენცა ვფიქრობთ, რომ საბჭოთა უღლისაგან გადარჩენილი ერები ხალისით შეხვდებოდნენ პოლონეთის პოლიტიკურ ზრახვებს, თუ რომ პოლონეთი მართლა მათი განთავისუფლების ფაქტორი შეიქმნებოდა და მათი ინტერესები გადაებმოდნენ „პოლონეთის სახელმწიფო ინტერესების კარნახს“. მაგრამ, სამწუხაროდ, მაგარის არის, რომ პოლონეთის მთავრობის სანახევრო და ორ-აზროვან პოლიტიკას (რის გამო ჩვენ მას არ ვძრახავთ, რადგან ვიცით, რომ იგი გამო-

წვეულია განსაკუთრებით ძნელ გეოგრაფიულ პირობებით), ვერ ძალ უძს დაარწმუნოს დამოუკიდებელი პატრიოტები, რომ პოლონეთს მართლა შესწევს ნების ყოფა და უნარი, შეასრულოს ის ბრწყინვალე როლი, რომელსაც აწერს მას ამ დამორჩილებულ ერთა ზოგიერთი პოლონელი მეგობარი.

ამ მეგობრებმა, ვისდამი ჩვენ მუდამ მადლიერი ვიქნებით, უნდა გაიგონ, რომ ჩვენ გატანჯულ ერებს არც გუნება შესწევთ, არც ხალისი, რათა ჩასწვდნენ იმ ასეთ თუ ისეთ მეტნაკლებად პრობლემატიურ სახელმწიფო დაჯგუფებათა მნიშვნელობას, რომელიც მომავლისათვის მზადდება და, პირიქით, მათი აშკარა სიმპატიები იხრებიან იმათკენ, ვინც ხმა-მალლა და აშკარად ქადაგობს ჯვაროსან ომს მათ დამპყრობლების წინააღმდეგ, ვისაც სურს და შესძლებს კიდევაც, მათის აზრით, თუნდა ეგოისტური მიზნებით, მათ დაცვას.

ამიტომ ეს მეგობრები კარგს იზავენ თუ რომ ნაკლებ შეუდებდნენ თავს იაფ ილუზიებს და ჯეროვანის სკეპტიციზმით მოეპყრობოდნენ ბ. სმალ - სტოცკის და „პრომეთეს ფრონტის“ სხვა არშიყების სიტყვებს, რომლებიც, არ ვიცით, რა საბუთის ძალით ამტკიცებენ, მაგალითად, რომ „პრომეთეული ერები გერმანელებს თავის მოკავშირეებად არა სთვლიან“.

დიდი გამჭრიახობა არ არის საჭირო, კაცი მიხედეს, რომ რუსეთის მიერ დამორჩილებული ერები, ერთი მეორეზედ და მათ შორის ვარშავულ „პრომეთეს“ კლუბის თავჯდომარის თანამემამულენიც — უკრაინელები — „თავის მოკავშირეებს“ გერმანელებში, იაპონელებში და იტალიელებში, უფრო მეტედ ხედავენ, ვიდრე პოლონელებში.

გასაოცარი აქ არაფერია. თანამედროვე ევროპაში და შორეულ აღმოსავლეთში საბჭოთა სახელმწიფოს აშკარა მტრებად ეს ქვეყნები გამოდიან და არა პოლონეთი....

×

პოლონეთის საზოგადოებრივი აზრი შეცდომაში შეჰყავს ეგრედ - წოდებული „პრომეთეულ ფრონტის“ მოღვაწეობას.

„კავკასის“ მკითხველებმა კარგად იციან, თუ რა აზრისანი ვართ ამ „ფრონტზედ“ და ქართველ მენშევიკებზედ, რომლებიც „ფრონტის“ კავკასიურ სექტორში ხელმძღვანელ როლს თამაშობენ.

მარქსიზმის წინააღმდეგ დაუშრომელ ბრძოლის დროს, როგორც მის ბოლშევიკურ, ისე მის მენშევიკურ განსახიერებასთან, სამ წელიწად ნახევარის განმავლობაში, რაც ჩვენი ჟურნალი არსებობს, ჩვენ არა ერთხელ გვქონია შემთხვევა, საბუთებით ხელში გვეჩვენებინა, რომ ქართული მარქსიზმი, ეს ფარ-წასმული პოლიტიკური რუსოფილობა რევოლუციის წინააღმდეგ კავკასიაში, დღესაც მთავარი მიზეზია იმ გარემოების, რომ კავკასიური აქცია ასე სახელ-გატეხილია იმ ბუმბერაზ საერთაშორისო ძალების თვალში, რომლებმაც ისტორიულ ხვედრის ძალით გადამჭრელი როლი უნდა ითამაშონ კავკასიის მომავალ ბედისწერაში.

განა საჭიროა მოვიგონოთ ის უგუნური და უნიჭო ღვარძლი, რომელსაც წლიდან წლამდე და მეორე ინტერნაციონალის კარნახით, „პრომეთეულ ფრონტის“ კავკასიური სექტორის ლიდერები ანთხევდნენ ფაშისტურ იტალიაზედ, ნაციონალ - სოციალისტურ გერმანიაზედ, ათათურქის ოსმალეთზედ და კვანტუნის არმიის მთავარ - სარდლობაზედ, ე. ი. განურჩევლად ყველა მსოფლიო ძალაზედ, რომლებიც იდეოლოგიურის მოსაზრებით, თუ საკუთარ სახელმწიფო პოლიტიკის მიზნების გამო, დღეს თუ ახლო მომავალში, არიან მტრები ჩვენი უსასტიკესი მტრის — საბჭოთა რუსეთისა?

ყველა ამ ამბავმა, რომელთა ვერც მიჩქმალვა, ვერც უარისყოფა ქართველ მენშევიკებს ვერ შეუძლიანთ, ეტყობა, ვერაფრითარი შთაბეჭდილება

ვერ მოახდინეს ვარშავის ზოგიერთ წრეებში, როგორც ვერ მოახდინა შთაბეჭდილება ვერც იმ ჩუმმა მოლაპარაკებამ, რომელიც ქართველ მენშევიკებს 1935 წელს საბჭოთა ემისრებთან ჰქონდათ, ან იმ არამზადულმა ოინმა, რომელიც მათ „კავკასიის კონფედერაციის პაქტის“ დადებაში ჩაიდინეს.

ვარშავაში ჯიუტად სურთ, რომ კავკასიას და მის წინაშე აღმართულ პოლიტიკურ ამოცანებს, „პრომეთეს“ ან რაც ერთი და იგივეა, მენშევიკურის სათვალეთი უყურებდნენ.

ვარშაველ მოღვაწეებს, რომლებიც „პრომეთეს ფრონტს“ მფარველობენ, ეტყობა, ამისათვის შესაფერი საფუძველი აქვს.

შესაძლებელია აგრეთვე, რომ დამორჩილებულ ერთა განმათავისუფლებელ ბრძოლის „შესათანხმებლად“ პოლონეთის პოლიტიკის ზრახვებთან, ვარშავასათვის საჭიროა, რომ ეს მოძრაობანი სხვა საერთაშორისო ძალების განსაკუთრებულ სიმპატიის საგნად არ გახდნენ.

ამ მხრით „ქართველი მარქსისტები“ და მათი ადერბეიჯანელი და მთიელი ავან - ჩავანები მათთვის, მართლა, მიგნება იქნებოდა... და მართლაც კავკასიურ ემიგრაციაში, სხვა უფრო შესაფერი ხალხის პოვნა, ამნაირი საქმისათვის, ძნელია...

ყველა ეს ერთად აღებული, „პრომეთეულ ფრონტის“ მფარველთა თვალში, იქნება კიდევაც ეგუება პოლონეთის ინტერესებს.

მაგრამ პოლონურ საზოგადოების ფართო წრეებმა უნდა იცოდნენ, რომ ჩვენ კავკასიის დამოუკიდებელ პატრიოტებს სურვილი არა გვაქვს, რომ უცხო სახელმწიფოთა რთულ დიპლომატიურ თამაშში, ჩვენი სამშობლო სახურდაო ფულად ვაქციოთ, რომ ასეთი თამაში კავკასიის ინტერესებს არ უდგება.

მაგრამ არა გვგონია, რომ რუსეთის მიერ დამორჩილებულ ერების ამოცანასთან ასე მიდგომა, კარგად გაგებულ პოლონეთის ინტერესებ-

საც უდგებოდეს, რადგან „პრომეთეულ ფრონტზედ“ ჯოხის მიყუდება, ემყარება მხოლოდ იმ ყალბ შეხედულებას, ვითომც მართლა მისი ხელმძღვანელები იყვნენ თავიანთ ერების ნატურის გამომთქმელნი, ან რომ ესენი იქნებიან ის

მეთაურნი, რომლებიც გადაჰქრიან ამ ერების ორიენტაციის საკითხს.

ჩვენ გვეშინიან, რომ აქედან პოლონეთს დიდი გულის გაცრუება მოელის.

ჰაილარ ბამმატ

კავკასიის უნოზის საძირკველი

სალამს უძღვნი რა ქართულს ენაზედ „კავკასიას“ გამოსვლას, ბედნიერი ვარ, რომ მასში მონაწილეობას ვღებულობ და მიხარია ჩემი წვლილიც ჩავდო კავკასიურ უნოზის საძირკველში, რომლის აგებას კავკასიელ პატრიოტების ერთი მუჟა ხალხი შეუდგა.

შემდეგ შიაც, ნომრიდან ნომერში, იმედი მაქვს, თუ ღვთის ნებაც იქნება, ქვა ქვაზედ ვზიდო იმის გაუბათილებელი საბუთი, რასაც დღეს მკითხველი აქ გაეცნობა.

რომის ღვთიური ჩამომავლობის იდეა, რომელმაც საშუალო საუკუნეთა ბოლოში იტალიური აღორძინება გამოიწვია და მუსოლინის იტალიას დღესაც ჰკვებავს, ენეას ეპოპეაზედ არის აგებული.

ვირგილიუსმა „ენეადას“ ამბავს ავგუსტუსის თხოვნით მიჰყო ხელი, რომელსაც თავი ენეას ჩამომავლად მოჰქონდა, რათა ასეთის ნათესავობით ღმერთებთან, თავის პოლიტიკურ ხელმწიფობისათვის და დინასტიურ ინტერესების დასაცავად, უმაღლესი სარწმუნოებრივი სანქციაც ხელთა ჰქონოდა.

გაღვიძებულმა, ანუ უკეთ, წინაპართა დიდებულ ხვედრით აღფრთოვანებულმა რომაელთა ეროვნულმა სიამაყემ კვლავ იფეთქა მე - 20 საუკუნეში და ჩვენ კარგადა ვხედავთ, თუ რა ვნახეთ...

×

ლიუსის სიტყვები, დიდოს პირით ნათქვამი და ენეასადმი მიმართული: „არა, შენ არა ხარ ღმერთი - ქალის ძე. შენ კავკასიონის მთების შვილი ხარ“-ო...

მართალია ვირგილიუსი თუ არა — დიდი რამ არ არის და ეს უფრო იტალიელების საქმეა, რომელსაც მხოლოდ იმიტომ ვეხები, რომ როგორც „არ არის კომლი უცეცხლოთ“, ისევე შეუძლებელია, ცხადია, რომ ენეასა და კავკასიას შორის საერთო არაფერი იყოს.

კავკასიის ისტორია დაუსრულებელი ბრძოლა არის იმისი შვილებისა ნაირ ხალხთან, რომელიც მუდამ ჟამს სცდილობდა პარაზიტულად ჩასთესლებოდა მის მშვენიერ სხეულს.

კავკასიის ისტორია უცხო ერების განუწყვეტელი ცდა არის, რათა შეხებოდნენ მას, რომ მის შთაგონებას და ენერგიას დაწაფებულებს, თვის გულებიწაც დაენტოთ ის ღვთიური ცეცხლი, რომელიც კავკასიას ჯერ კიდევ პრომეთეს დროთაგან უღვივოდა.

ეტყობა, კავკასიას, იმ საჩენ თვისების გარდა, რომლებიც მე „დოქტრინის ძიებაში“ 1) მაქვს ჩამოთვლილი და რომელთაც არა ერთხელ დაუბრუნდები კიდევ, ჰქონდა აგრეთვე განსაკუთრებული თვისება — ეკეთილშობილებინა ყველა ის, ვინც კი მას უახლოვდებოდა. თვისება იმ ფენომე-

კავკასიელებმა არ უნდა დავივიწყოთ ვირგი-

1) იხ. „კავკაზ“, ნომ. 34 და 37.

ნის მინაგვარი, რასაც ქიმიკოსნი „კატალიზს“ უწოდებენ.

განა ამით არ უნდა აიხსნას ის მოზიდულობა ხალხებისა ყველა დროში და ყოველი მხრიდან, რომლებიც მორიგობით დიოდა მისკენ, როგორ უდაბნოს უსმური მაცოცხლებელ და მაგრილობელ ბინულისაკენ? ან იქნება ეს იყო გრძნობა, მახლოიელი იმ გრძნობისა, რასაც „სამშობლოზედ დარდი“ ეწოდება.

×

საქართველოს და მასთან ერთად მთელ კავკასიის ისტორიას, რაკი ისინი რუსული იმპერიის საზღვრებში მოექცნენ, განზრახ რყენიდნენ: გამოჰქონდათ ისეთი ამბები, რაც რუსეთისათვის საზარალო არ იყო, მდუმარებდნენ ისეთ ამბებზედ, რაც საქართველოს და მთელ კავკასიის ისტორიას მსოფლიოს ისტორიას უკავშირებდა, დასასრულ რყენიდნენ ისეთ ამბებს, რომელთაც შეეძლოთ კავკასიელებში საკუთარი კანონიერი ისტორიული უფლების პრეტენზიები დაენთო, იმ უფლებისა, რომელიც რუსეთმა თითონ გამოიყენა საკუთარი თავის განსაღიდეზღად.

×

კაცობრიობამ ასი წელიწადი ისე იცხოვრა, თითქოს არა მარტო საქართველო, მთელი კავკასიაც მიწის პირიდან აღგვილიყოს, უჩინ - მაჩინი გამხდარიყოს, რაკი ამ კაცობრიობასა და კავკასიას შორის რუსის კოლოსი ჩადგა.

ეს ასი წელიწადი შეადგენს მე - 19 საუკუნეს, იმ საუკუნეს, რომელშიაც ადამიანის გონების მაქსიმალურმა ღვაწლმა, ცოდნის ყველა დარგში, თავის კულმინაციურ წერტილს მიაღწია. და თუ ტექნიკის პროგრესისათვის სულ ერთი იყო: არსებობდა თუ არა კავკასია, სულ ერთი არ იყო მსოფლიო ისტორიისა და ეტნოგრაფიისათვის ის ათასიანი წლების ისტორია, რომე-

ლიც მას ჰქონდა და რომლის არ ცოდნა მეცნიერებს სწორე გზით ვერ წაიყვანდა.

ეს ხომ ასეა, რომ არამც თუ იდეალური ტიპი, არამედ ადამიანის ყველა ღირსეული თვისება: გულადობა, კეთილშობილება, სტუმარ - მასპინძლობა, მოვალეობისა და მიცემულ სიტყვისადმი ერთგულება, ქალისადმი მოწიწება, უმფროსისადმი პატივისცემა, სუსტის გამოსარჩლება და დაჩაგრულის ქომაგობა, სიცრუესა და სიყალბესთან ბრძოლა — დასავლეთ ევროპაში კავკასიიდგან იყო შეტანილი. ძველად ესენი იყვნენ არგონავტები და მათი მღევარი კოლხები, მათ შემდეგ ქართველი ბერები, მერე ჯვაროსნები, ამათ შემდეგ მამელუკები ე. ი. ჩერქეზები, ქართველები და სხვა კავკასიელები, ან მილიონი ჩარქეზ - ქართველთა ქალები, რომელთაც თურქ - მონღოლები თანამედროვე თურქებად აქციეს. ამათ გარდა არსებობდნენ კიდევ ქუმანები, ყაბარები და სხვა კავკასიელები, რომლებიც მთელ ევროპას მოეფინენ, მას არისტოკრატია მისცეს, მხედრობას (კავალერიას) დასაწყისი გაუჩინეს.

×

არიან ერები, რომელთაც სურთ არა მარტო ამ ამბების მიჩქმალვა, არამედ, საზოგადოთ, ადამიანის ყველა სათნო თვისების ამოგდებაც...

ეხლა, როცა ჩვენ თვალის წინ ერები და სახელმწიფონი თანდათან ორ ბანაკად ნაწილდებიან, ჩვენ, კავკასიელებმაც ჩვენი ადგილი უნდა მოვნახოთ.

მთავარია არა ის, და ეს არც უნდა მოხდეს, რომ ჩვენ პოლიტიკურმა და სარწმუნოებრივმა იდეებმა, ან სოციალურმა და ეკონომიურმა საკითხებმა დაგვეყონ.

მთავარია — ერთი: შევიგნოთ დასასრულ, რომ ერთი ამ ბანაკთაგანი შესდგება პარაზიტ ერებისაგან, რომლებიც არაფერს ზოგავენ, რომ მსოფლიო ხელში იგდონ, რათა მის ნანგრევებზედ რაღაც „ახალი ქვეყანა“ შეჰქმნან; ერთი მსოფლიო სახელმწიფო დააფუძნონ, რომელში-

აც ეს უპიროვნო და გადარჯულებული ხალხის ხროვანი უნდა შელაგდნენ და მეორე — მათგან, ვისაც თავის მოვალეობად ძველი ქვეყნის ამოწყვეტისაგან გადარჩენა მიაჩნია, წინა თაობათაგან შექმნილ დოვლათის და მარაგის შენახვა.

ჩემი მტკიცების საუკეთესო საბუთად ისპანიის ამბები გამოდგება, რომლებშიაც, ბევრი, ცალმხრივად, სხვა მიზეზს ვერა ხედავს, თუ არა „ნედლი მასალისათვის“ ბრძოლას.

X

ეგრედ - წოდებული ისპანიის სამოქალაქო ომი, მხოლოდ ერთი უკანასკნელი რგოლთაგანია იმ ამბების, რომლის ერთი პირველ რგოლთაგანი 1924 წლის აჯანყება იყო საქართველოში.

მოსკოვის წინააღმდეგ დაწყებული ბრძოლა აღმოსავლეთ იბერიების ქვეყანაში, დასავლეთ იბერთა მიერ უნდა დამთვრდეს.

ეს არის პრომეთეს ყივილი თავის ძმა ატლასისადმი, მათი საერთო ბრძოლა მოსკოვის მიერ განხორციელებულ ბოროტის წინააღმდეგ, საიდგანაც ყოველი უბედურება ისე სცვივა კაცობრიობაზედ, როგორც პანდორას ჭურჭელიდან.

ერთის მხრით ცივილიზაციის შეთაოსნენი იცავენ მის მარად ღირებულებებს და სათნოებებს, მეორეს მხრით დამანგრეველნი იკრებენ ძალებს მოსკოვის შეთაურობით, რომ მაცდურის ნიღაბით დამალონ ბოროტისა და დუხჭირობის სათავე.

X

რუსული იმპერიის დანგრევის შემდეგ 1917 წელს დაიხა ის ფარდა, რომელიც კავკასიას ჰფარავდა. ყველა კავკასიელის მოვალეობა არის იღვაწოს ყველა იმ შეცდომათა გამოსასწორებლად, რომლებიც ისტორიკოსებმა, პოლიტიკოსებმა, დიპლომატებმა და სხვებმა ჩაიდინეს. საქირთა ხარვეზის ამოვსება, რომელიც ასი წლის

მანძილმა გასთხარა და გაიბას კავშირი მე-18 და მე-20 საუკუნეთა შორის — ხიდის გადებით სიცრუისა და სიყალბის იმ ფრიალოებზედ, რომელიც ჯერ რუსეიძე შექმნეს და მერე მათგან გზა - აბნეულმა უფხო მეცნიერებმა, ან ამოივსოს ისინი საბუთებითა და ახსნა - განმარტებებით, თუ რა იყო მიზეზი ასეთი გაუგონარი დანაშაულისა ისტორიისა და კაცობრიობის წინაშე.

X

ასეთი გარემოება ჩვენთვის ახალი არ არის. პირველად არ არის, რომ კავკასიას ჰქურდამენ და სცარცვამენ და არც რუსები არიან პირველი უზურპატორები. ძველი წარსულის გამოცდილება სარგებლით უნდა მოვიხმაროთ და თუ წარსულში ბერძნები, რომაელები, არაბები, ბიზანტიელები და სხვანი დაუსჯელად ასალებდნენ თავისად იმას, რის მადლიერნიც კავკასიისა უნდა იყვნენ, დადგა წუთი, როცა ამას წინააღმდეგობა უნდა გაუწიოთ და საერთო საუნჯის დასაცავად გავერთიანდეთ.

X

დრო და მთელი მსოფლიოს მეცნიერნი დღეს ჩვენთვის მუშაობენ. ჩვენ მხოლოდ დაგვრჩენია, რომ ხელსაყრელი დრო ვისარგებლოთ. საკმაოა ჩვენს არსებობაზედ ხმა ამოვილოთ და მით უჩვენოთ ქვეყანას, რომ ისინი, ვინც ჩვენს საუნჯეს თავისად აცხადებენ, როგორც, ვითომდა, ჩვენი მემკვიდრენი — აჩქარდნენ. ჩვენ ცოცხლები ვართ!.. არ მომკვდარვართ! ვარსებობთ!

მართლაც, თუ რომაელებიც კი იმით ამაყობენ, რომ „კავკასიის მთების შვილის“ ენეას და რომულუსის ჩამომავალნი არიან, რომელთაგან უკანასკნელი, გეზიოდის მოწმობით, თავის „თეოგონიაში“ ჩვენი ცირციას შვილიშვილი იყო, რატომ ჩვენ კავკასიელებს კი აღარ შეგვიძლიან ვიამაყოთ იმით, რომ ჩვენ გყვანდნენ ისეთი წინაპრები, როგორც პრომეთეოსი, აეტები, ცირ-

ცეა, პასიფეა, მედია და სხვ. ან რაღა რუსებმა უნდა იამაყონ ჩვენ მაგივრად?

×

ჩვენ შეგვიძლიან და კიდევაც უნდა ვამაყობდეთ, მით უმეტეს, რომ საღმრთო წერილიც, ბერძნული მითოლოგიაც და „წიგნი მკვდართა“ ჩვენ სა სარგებლოდ დასადებენ. გათხრანი, რომელიც შლიმანმა 1860 წ. დაიწყო და რაიცა შემდეგ მეცნიერთა მთელმა პლეადამ განაგრძო, ამ გადმოცემებს სავსებით ამოწმებენ. ამას გარდა სავსებით დადასტურებულია, რომ ბერძნული მითოლოგია მხოლოდ გაპოეტებული ისტორია არის.

თუ ეს ასე არის, მაშინ ჰომეროსი ამბობს, რომ ყოველი არსებულის დასაბამი ოკეანე და მისი მუდღე თეთისი იყო და რომ ყველა ღმერთები მათგან ჩამომავლობენო. ძე, რომელიც უშუალოდ ოკეანეს და თეთისს ეყოლა, მზესა და ფერსეს — აეტ პირველი იყო, კოლხეთის მეფე.

კოლხეთი ისეთივე ბუდე და კერა იყო ელინურის წინა მსოფლიოსი, როგორც შემდეგ ჰელადა ანტიური ქვეყნისა და ეტრურია რომაულ მსოფლიოსი.

მარტოდენ იმიტომ, რომ საბერძნეთი უფრო ახლო იყო ევროპაზედ, მას მიაწერეს ის, რაც ეკუთვნოდა კოლხეთს, ე. ი. კავკასიას, როგორც ეხლა კავკასიური ხელოვნების ნიმუშები ხშირად რუსულად საღდება.

„ხოეს ჰყავდა სამი შვილი: სიმი, ქამი და იაფეტი“. იაფეტის შვილების: თუბალის და მოსოხისაგან და მათი შვილიშვილის ქართლოსისაგან წარმოიშვნენ ქართველები და მისი ძმებისაგან

დანარჩენი კავკასიელები: ეგროსისაგან — გრელები; ლეკოსისაგან — ლეკები; მოვაკანისაგან — ალბანელები; კავკასოსისაგან — ყაბარდოელნი და ჩერქეზები და ასე.

×

ოთხი ათასი წელიწადი და იქნება მეტიც გვაშორებს ჩვენ იმ ამბებს, რომლებიც დიდის ხნით ფანტაზიად ითვლებოდა.

ყველა დროის მეცნიერები მხოლოდ უშლიდენ ხელს ერთმანეთს, სიმართლეს უმაღლედენ, ამბებს ამახინჯებდნენ, სპობდნენ ერთს და იგონებდნენ სხვა საბუთებს...

ოთხი ათასი წლის განმავლობაში უფრო მეტი დაინგრა სიძველის ნაშთი, ვიდრე შეინახა. მიუხედავად ამისა — ქვანი აღაღადდნენ. ჭეშმარიტება თანდათან ირკვევა.

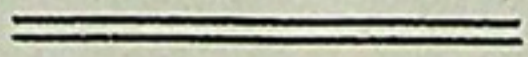
×

აი, ის დინამიზმი, რომლითაც უნდა იყოს გამსჭვალული ყოველი კავკასიელი და ყველაზედ უწინ ქართველი.

ის.... და მხოლოდ ის გაგვაერთიანებს და შეგვადულებს მაგარს მონოლიტში, როგორიც არიან თვით კავკასიონის მთები და რომელიც შეგვაძლებინებს არა მარტო განვთავისუფლდეთ რუსთაგან, არამედ სასწაულიც ჩავიდინოთ:

აღვადგინოთ ღმერთების სამყოფი და აღვმართოთ მზის ტახტი არავისაგან და ჯერ ვერას დროში მიუწოდომელ მწვერვალებზედ ჩვენის ღვთიურის კავკასიისა.

ვ. ციციშვილი

ემიგრანტის დღიური

„ბრძოლის ხმა“ და „ფრენტე პოპულარი“

„ბრძოლის ხმის“ სამაისო ნომერი განსაკუთრებით სადღესასწაულოა. მეტი რომ არა ვსთქვათ, ყოველ საგაზეთო სვეტზედ „ფრენტე პოპულარის“ თითო ჩირაღდანი მაინც ანთია.

პირველი ორი და მთავარი ჩირაღდანი „მეორე ინტერნაციონალის“ და „სინდიკატების საერთაშორისო ფედერაციის“ სამაისო მოწოდებაა, მიმართული „მთელი ქვეყნის მუშებისადმი“.

„ამ საზეიმო დღისათვის“, ვკითხულობთ მეორე ინტერნაციონალის მოწოდებაში — „სოციალისტური ინტერნაციონალის აზრები და იმედები მიპყრობილია ისპანეთის მუშების და რესპუბლიკელების გამირულ ბრძოლისაკენ.“

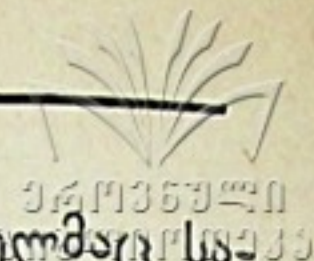
„როცა ერთი ერი იბრძვის თავის ეკონომიურ და პოლიტიკურ განთავისუფლებისათვის, მისი საქმე ყველა ერთა საქმედ ხდება, მისი გამარჯვება თუ დამარცხება სხვების ბედზედაც დიდ გავლენას ახდენს. ეს ჭეშმარიტება, რომელსაც სოც. ინტერნაციონალი მუდამ მოგვაგონებდა, არასოდეს არ ყოფილა ისე ნათელი, როგორც ის დღეს არის: გაერთიანებულ ფაშისტთა უხეში ინტერვენცია, რომელიც აშკარა თავდასხმად გადაიქცა და ლამის არის ისპანიის გენერლების, აჯანყება საერთაშორისო ომად აქციოს, ნათელიყოფს დემოკრატიის და ფაშიზმის შორის ბრძოლის საერთაშორისო ზასიათს“.

ამის შემდეგ მოწოდება მოგვითხრობს თუ რა განსხვავებაა „რეაქციონურ ნაციონალიზმის ვიწრო შეხედულებასა“ და „მუშათა კლასის“ ანუ მარქსისტების, კომუნისტების, ანარხისტების, დინამიტეროსების და სინდიკალისტების „იდეოლოგიას“ შორის, რომლებიც დღეს ყველგან ერთად ადგენენ „ფრენტე პოპულარს“ და ყველა ინტერნაციონალს, ამათ ფაშიზმთან საბრძოლველად მოუწოდებს:

„ინტერნაციონალი მიმართავს ისპანიის მუშებს და იქ მებრძოლ უცხოელ მოხალისეთ, უცხადებს მათ ძმურ სოლიდარობას და აღტაცებას გამოსთქვამს მათი გამირული ბრძოლის წინაშე, ყველა ქვეყნის მუშებს კი საერთოდ მოაგონებს რომ ისპანიაში წყდება მათი თავისუფლების ბედიც. ამ ბრძოლის შედეგიდგან (ალბათ — შედეგზედ!) ბევრად არის დამოკიდებული მსოფლიო დემოკრატიის დასუსტება თუ მისი წინსვლა და გამაგრება და მოუწოდებს მათ აღმოუჩინოს მებრძოლთ პოლიტიკური, მორალური და მატერიალური დახმარება. გაუმარჯოს თავისუფალ ისპანიას! გაუმარჯოს საერთაშორისო სოციალიზმს!“.

ასეთია მეორე ინტერნაციონალის მოწოდება, რომელსაც „ბრძოლის ხმა“ პირველ გვერდზედ ათავსებს, და რომელსაც გაზეთი, რა თქმა უნდა, სულით და გულით თანაუგრძნობს. მაგრამ როგორ ათავსებს ერთმანეთში მენშევიკური გაზეთი ერთის მხრით ვითომდა თავის „ბრძოლას“ ბოლშევიკებთან საქართველოში და მეორეს მხრით იმავე ბოლშევიკებისადმი თანაგრძნობას ისპანიაში — ეს არის სწორედ ის მორევი, რომელშიაც ქართველი მენშევიკები ყოველ დღე იღრჩობიან და რომელსაც ჩვენ მუდამ აღვნიშნავთ.

ყველამ იცის, რომ ისპანიის ერის მომავლისათვის, მის განთავისუფლებისათვის და მის მომავალ აღორძინებისათვის გენერალი ფრანკო იბრძვის. და სწორედ რუსის ბოლშევიკები არიან რომლებიც ისპანიის „ფრენტე პოპულარს“ მეთაურობენ, ისპანიას აოხრებენ, ისპანელ მამულიშვილებს ხოცავენ და ისპანიას ღუბავენ. სულ რამდენიმე დღის წინად სწერდნენ გაზეთები, რომ გენ. მოლას ჯარმა სწორედ იმ დროს დაა-

ტყვევა ბოლშევიკურ წითელ არმიის ჯარისკაცები, როდესაც ისინი ბასკების ერთ სოფელს ცეცხლს უკიდებდნენ, რათა მერე მსოფლიოში განგაში აეტეხათ, რომ ისპანიას გენ. ფრანკო აოხრებსო. ასე იქცევა მესამე ინტერნაციონალი ისპანიაში და ამას ეძახის მეორე ინტერნაციონალი და „ბრძოლის ხმა“ სოციალისტ. მოხალისეთა „გმირულ ბრძოლას“ ისპანიის ერისათვის.

მაგრამ ეს ბუნებრივია. მენშევიკი - მარქსისტი იქ უნდა იყოს, სადაც ბოლშევიკი - მარქსისტია. ეს ასე უნდა იყოს, რადგანაც როგორც მეორე ინტერნაციონალის მოწოდებაც ამბობს, დღეს ქვეყანა ორად გაიყო: ერთს მხარეზედა დგანან კულტურისა და ეროვნების დამცველი ძალები, მეორე მხარეზედ — მეორე, მესამე და მეოთხე ინტერნაციონალი, რომლებიც კაცობრიობას და ცივილიზაციას განადგურებით ემუქრებიან. ამათი მაჩანჩალა მენშევიკების ბედიც ის არის, რომ იმდენი ირბინონ ამ ინტერნაციონალებს შორის, ვიდრე რომელსამეს ქუსლზედ არ აეკვრიან. სხვა გზა და გამოსავალი მათ არა აქვთ. საქართველო ღვთისმშობლის წილხდომილი ქვეყანაა.

ქართ. მენშევიკები ბაღმა დოლორეს პასიონარიას არგუნა!... დიდი ხანია რაც პოეტმა გიორგი ქუჩიშვილმა იქ, საქართველოში, ლექსი დასწერა, რომელიც იწყება:

„სქექს იბარრური!...“

იბარრური — დოლორეს პასიონარია ბრძანდება. გ. ქუჩიშვილიც მათი ყოფილი პოეტია....

ფ. მახარაძე თუ ნ. ჟორდანიას

არც ერთი, არც მეორეო, იტყვის, ვიცი, გულმოსული მკითხველი, მაგრამ მართალი არ იქნება. თუ რატომ არ იქნება მკითხველი მართალი, ამის განმარტება ბ. ურატაძე — ოქროს დიელს (ოქროს საათი!) უნდა ვკითხოთ.

ბ. ურატაძე — ოქროს დიელმა „ბრძოლის ხმაში“ წერილების ბეჭდვა დაიწყო, რომლებშიაც

ამტკიცებს, რომ პირველი კაცი, რომელმაც საქართველოში მარქსიზმი იქადაგა, ყოფილა და არის ბ. ნ. ჟორდანიას და არა ბ. ფ. მახარაძე! ბ. ურატაძე — ოქროს დიელის ეს ამიერიდგან შესანიშნავი ინტერვენცია იმიტომ გახდა აუცილებელი, რომ ბ. ფ. მახარაძე პირიქით ამტკიცებს, რომ მარქსიზმის პირველი ქადაგება საქართველოში დაუწყვია მას, ფ. მახარაძეს და არა ბ. ჟორდანიას.

კარგია, თქენმა მზემ! მარქსიზმა საქართველო ამოაგდო, მაზრქსიზმა საქართველო დაიპყრა და მისი დამოუკიდებლობა მოსპო, მარქსიზმმა ქართველობა ულიტა და ქვეყანა აიკლო და არის ორი ისეთი მოხუცი ქართველი მარქსისტი, რომელსაც ეს არ ეთაკილება და პირიქით, ერთმანეთსაც კი ეცილება, რომ ეს სასახელო საქმე არა მე ვიქადაგე პირველად საქართველოში, არა მეო!

ფ. მახარაძე ჩვენ ემიგრანტულ წრეს არ ეკუთვნის და, როგორც ჩვენი სწორ - უპოვარი ბ. ურატაძე — ოქროს დიელი იტყოდა, ის „ბარიკადის გადაღმა“ სდგას. ის სწორედ ბ. ჟორდანიას კბილის კაცია. თუ პირველმა არა, მეორემ მაინც დაიწყო საქართველოში მარქსიზმის ქადაგება, მან მოიყვანა რუს მარქსისტების ჯარი საქართველოში და ბ. ჟორდანიას საზღვარ - გარეთ გამოაქცია. უპრიანიც მისია, ამტკიცოს დღეს, რომ მართლა პირველი მარქსისტი, ან, ყოველ შემთხვევაში, გამარჯვებული მარქსისტი მაინც არის. გამარჯვებული მარქსისტია, რადგან დღეს იქ მარქსიზმი სავსებით არის განხორციელებული. რა დიდი უკანონობა არის, რომ გამარჯვებულმა მარქსისტმა პირველობა დამარცხებულ მარქსისტს არ დაუთმოს.

ყოველი ჭკვიანი კაცი (და არა მარქსისტი!) რა თქმა უნდა ეტყოდა ასეთ ფ. მახარაძეს: — დიახ, სამხანაგო ფილიპე, პირველი მარქსისტი საქართველოში შენა ხარ, შენ იქადაგე იგი პირველად, შენ წაჰკიდე ქართველი კაცი ქართველ კაცს, შენ დაფუძე ჩვენი ერთობა, შენმა ქადა-

გებამ მოჰკლა ილია ჭავჭავაძე, შენ იძახდი, რომ ქართველი მუშა და რუსის მუშა ძმები არიან და ისინი ხელი - ხელ ჩაკიდებული უნდა ებრძოდნენ ქართველ თავადს, აზნაურს, მღვდელს, ვაჭარს, განათლებულ კაცს, ქართველ პატრიოტს; შენ აყვირებდი გზა - აბნეულ ქართველებს (მერე ესენი ყველანი საქართველოს მინისტრები გახდნენ!) ძირს საქართველოს ავტონომია, ძირს საქართველოს დამოუკიდებლობა, გაუმარჯოს რუსეთის დემოკრატიას, გაუმარჯოს ინტერნაციონალს, გაუმარჯოს სოციალიზმსო! შენ მოიყვანე რუს მარქსისტების ჯარი და საქართველო დაიპყარი, მისი დამოუკიდებლობა მოსპე, ქართველობა უღიტე, ზოგი საპატიმროში ჩაყარე, ზოგი გადაასახლე, ზოგი გაგვადე, მარქსიზმი ეს არის, მარქსიზმი სწორედ ეს არის, მარქსიზმი მხოლოდ ეს არის! ეს შენი საქმეა, ეს სწორედ შენი საქმეა, ეს მხოლოდ შენი საქმეა და ანასუნი შენ საქმეს, იყავ პირველი მარქსისტი ამიერიდან უკუნიხამდეო!

ვამბობთ, ასე იტყოდა თუ ყოველი ჭკვიანი კაცი არა, ჭკვიანი ემიგრანტი მაინც. მაგრამ ჭკვიანი ემიგრანტი ერთია და ემიგრანტი მარქსისტი — სხვა ბ. ურატაძე — ოქროს დიელიც ასეთი ემიგრანტი მარქსისტია. განსხვავება ფ. მახარაძის და ბ. ურატაძე — ოქროს დიელის შორის არაფერია. როგორ არ არისო, იტყვის გაოცებული მკითხველი; ბ. ურატაძე — ოქროს დიელი მახარაძემ საქართველოდან გამოდევნა, სამშობლო „წაართვა“, ემიგრანტი გახდაო, მა-

გრამ ესეც არაფერია! სტალინმა სულ დახვრიტა ზინოვიევი, კამენევი და მრავალი სხვა, მაგრამ განა ისინი მარქსისტები აღარ არიან? რა თქმა უნდა, ისინი დახვრეტილებიც მარქსისტები არიან!

და აი, ასეთი მსგავსებაა ბ. ნ. ჟორდანიასა და ბ. მახარაძის შორისაც. ბ. ჟორდანიას მახარაძემ გამოდევნა საქართველოდან, მაგრამ იგი ისეთივე მარქსისტია, როგორც მახარაძე.

და, აი, ეს გარემოება ბ. ურატაძე — ოქროს დიელმა კარგად იცის. რაკი საკითხი დაისვა, თუ ვინ იყო სულიერი, რომელმაც პირველმა იქადაგა საქართველოში მარქსიზმი, ბ. ურატაძე — ოქროს დიელი სწორედ ამისი ისტორიკოს - მემკვიდრეა. მან კარგად იცის, რომ ეს პირველი მარქსისტი საქართველოში ბ. ჟორდანიას არის და ღმერთმა მშვიდობაში მოახმაროს!

ჩვენც, ყოველთვის იმას ვამტკიცებდით, რომ ბ. ჟორდანიას, ქართველი ერის ბელადი, მისი ეროვნული მოძრაობისა და ბრძოლის მეთაური კი არ იყო, არ არის და არც იქნება მომავალში, არამედ, კაცი, რომელმაც საქართველოში პირველმა იქადაგა მარქსიზმი, ქართველი ქართველს წაჰკიდა და დღესაც აჩხუბებს ემიგრაციაში.

მადლობა ღმერთსა, რომ ბ. ურატაძის ოქროს პირით, ეხლა მაინც გამოტყდნენ ამაში მენშევიკები. ჩვენც ასე ჩავიწერთ...

ფარსმან ფარუნი

თავადი იოსებ დადიანი

(ნეკროლოგი)

პარიზში მიიწვალა თავადი იოსებ დადიანი. წავიდა ჩვენგან ადამიანი, რომელიც იყო იშვიათი სულის კაცი და კეთილშობილი პიროვნება, რომელიც ყველას უყვარდა და რომელსაც ყველა დიდ პატივსაც სცემდა. ის იყო ადამიანი, რომლისთვისაც არც დიდ ჩამომავლობას, არც სიმდიდრეს ხელი არ შეუშლია უბრალოსთან თანასწორი და ღარიბთან კეთილი ყოფილიყო. არც საქართველოზედ მოშორებულ ცხოვრებას შეუშლია ხელი, რომ მუდამ მოწინავე ქართველთა რიგში მდგარიყო და ეროვნულ და საზოგადო ინტერესებზედ ეზრუნა. თუ მდიდარი და კეთილი გულის თავად იოსებ დადიანისათვის ყველა ეს თვისება ადვილად გამოსაჩენი იყო, ასეთივე ქართული და კეთილშობილი დარჩა მისი ფიქრი და გულის ცემა, როდესაც თავის სახლობით ემიგრაციაში მოჰყვა და უკვე თვით იმყოფებოდა გასაჭირში.

განსვენებული უკვე ხნის იყო და ბოლო წლებში ავადმყოფობდა კიდევაც. მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია იმისთვის, რომ მუდამ იქ ყოფილიყო, სადაც ქართული ფიქრი ენთო და ქართული საქმე კეთდებოდა.

ამ გაძნელებულ ავადმყოფობის მიუხედავად, სიკვდილის სულ რამოდენიმე კვირის წინ ერთ საჯარო კრებას თავჯდომარეობდა. იგივე იყო „კავკასიის შესწავლის კლუბის“ მუდმივი თავჯდომარე და ყველა კავკასიელ ერთა წარმომადგენლების ერთნაირი პატივისცემა ჰქონდა დამსახურებული. მას იცნობდნენ და ენდობოდნენ საზოგადო საქმეში არა მარტო ქართველები, არა-

მედ სომხები, ადერბეიჯნელები და მთიელებიც.

მისი შეძლება დაკარგული, მაგრამ ძველ ღირსება შერჩენილი სახლი ყველასათვის ღია იყო. იმისმა მეუღლემ, დიდათ პატივცემულმა კნენა თამარმა, ბევრი ღვაწლი დასდო, რომ „ქართულ ბალების“ და საღამოების მართვით ქართული საქმის პროპაგანდა ეწარმოებინა და ღარიბ ქართულ ემიგრაციის დასახმარებლად ნივთიერი დახმარება მოეგროვებინა. მე მგონია, აქ, ემიგრაციაში, დიდათ სასიამოვნო საქმე განსვენებული-სათვის იყო ის, მართლა, ბედნიერი შემთხვევა, რომ „ვაფხის ტყაოსნის“ ძველი, იშვიათი ხელნაწერი, ყირიმის მამულში დარჩენილი, როგორც ბევრი რამ სხვაც, გატაცებული და ბოლოს საზღვარ - გარედ გამოტანილი, მანვე შეისყიდა და საქართველოს არ დაუკარგა. ეს ეგზემპლარი შესასწავლად ბრიტანეთის მუზეუმს გადაუგზავნა და ეხლა ჩვენ ვიცით, თუ ამ იშვიათი ეგზემპლარის ფილიგრანი და მხატვრობა რომელ საუკუნოებს ეკუთვნის.

ქართული ემიგრაცია დიდის მწუხარებით შეხვდა მის სიკვდილს და იმისი კუბო ყვავილებით და გვირგვინებით შეამკო. ფრიად გულთბილი სიტყვა წარმოსთქვეს მის საფლავზედ ქართული კოლონიის თავჯდომარემ, ბ. ვახტანგ ლამბაშიძემ და „ქართველ ინჟინერთა საზოგადოების“ სახელით, რომლის თავჯდომარე განსვენებული იყო, ბ. იოსებ გობეჩიამ.

შ. ამირეჯიბი

შეფიცულ სერგო მაისურაძის ხსოვნას

(ნეკროლოგი)

სერგო მაისურაძე დაიბადა 1899 წ. და იყო სოფელ მერიდან კახეთში. სერგო პარიზის ქართველ ემიგრაციას შემოუერთდა 1924 წ., როდესაც, აჯანყების შემდეგ, თავადი ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი თავისი შეფიცულებით იძულებული იყო საქართველოდან გამოეხიზნულიყო. ამ თორმეტი წლის განმავლობაში განსვენებული სერგო ეწეოდა პატიოსან შრომას და ბოლო დროსაც ის მუშაობდა თავის მეგობარ, შეფიცულ ილიკო ქარუმიძესთან ერთად, პროვინციაში. აღდგომა დღისათვის ორივე შეფიცული პარიზში მოდიოდნენ, ქაქუცას საფლავზე დასასწრებლად, როგორც ეს ტრადიციულად არის შეფიცულთა შორის მიღებული. მაგრამ გზაში მათ ავტომობილს საბედისწერო ხიფათი შეემთხვა, რამაც ქარუმიძე დააშავა და სერგო კი სამუდამოდ შეიწირა.

ამა წლის 5 მაისს რუსების მართლმადიდებელთა ეკლესიაში სერგოს პანაშვიდს დაესწრო მრავალი ქართველობა, რომლებმაც მიუსამძიმრეს მთელ შეფიცულთა კადრს ელიზბარ ვაჩნაძის მეთაურობით.

სერგო დაკრძალულ იქმნა ქ. მნტში იმავე დღეს. მის დაკრძალვას დაესწრო ასამდე ქალი და კაცი, სპეციალურად პარიზიდან გამგზავრებულნი. მათ შორის იყვნენ პარიზის ქართული კოლონიის თავჯდომარე ბ. ვახ. ლამბაშიძე, ყოფილი საქართველოს ჯარების მთავარსარდალი გენერალი კვინიტაძე, ქართული ოფისის დირექტორი ბ. ს. ასათიანი და მრავალი სხვა. გრძნობიერი სიტყვები იყო წარმოთქმული ბ-ნ შალვა ამირეჯიბის და პოლკოვნიკ ფრ. წულუკიძის მიერ.

როდესაც წითლების ურდოები 1920 წ. 3 მაისს საქართველოს მოადგა და წითელი ხიდი გადმოლახა, მთავარსარდალი გენერალი კვინიტაძე მთელი სამხედრო სიმკაცრით შეხვდა; ბოლშევიკების

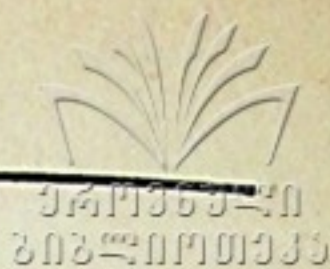
წითელი ჯარი მან უკუაქცია და რამდენიმე ათეული ვერსის მანძილზე მოაშორა საქართველოს საზღვრებს. განერალ კვინიტაძეს შეეძლო მაშინ მთელი კავკასია გაეწმინდა რუს ბოლშევიკებისაგან, მაგრამ ამ გეგმის განხორციელებას ხელი შეუშალეს... და ამ დღიდან მთელ კავკასიის ერებს ბოლშევიკური მონობის უღალი დაადგეს.

იმ დროს, როდესაც ბოლშევიკები უკვე დაბინავდნენ საქართველოში, როდესაც ქართველ ერს რელიგიას, მორალს ართმევდნენ, ნაციონალურ გრძნობებს გულიდან ჰგლეჯდნენ და მთელი კავკასია რუსის წითელი ჩექმის ქვეშ ჰგმინავდა, ამ დროს ქრილობების მკურნალ მალამოთ ქართველ ერს თავადი ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი მოეკლინა თავის შეფიცულებით.

როგორც მე-19 საუკუნის დასაწყისში, საქართველო ეხლაც ვერ შეურიგდა ხელახლათ შემოქრილ მტერს და იარაღში ჩაჯდა. ქართველი ერის სულის მღელვარებამ, დამპყრობელთან შეურიგებლობამ განსვენებული ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი და მისი რაინდი შეფიცულნი წარმოშვა. პატარა შეფიცულთა რაზმი თავდასხმის დროს რეგულიარულ ბოლშევიკების ჯარებს თავზარს სცემდა. განსვენებული სერგო ყველა შეტაკებებში მედგრად იბრძოდა და ყველა ამოცანას მასზე დაკისრებულს გმირულად ასრულებდა.

უთანასწორო ძალების დაპირდაპირებამ, საუბედუროდ, მათ სრული გამარჯვება ვერ მიანიჭა, მაგრამ თამამათ შეიძლება ითქვას, რომ შეფიცულებმა ქართველ ერს 1921 წლის ისტორიული სირცხვილი მოხსნეს.

ამ რაინდთა რიცხვში შედის განსვენებული ს. მაისურაძეც. სამარადისოდ იქნება ხსენება შენი სერგო და მომავალში განთავისუფლებული ქართველი ერი, ყველა რაინდ შეფიცულს, რომლე-

ბიც დაიღუპნენ იქ, საქართველოში და გადმოხვეიწლობის სიდუხჭირეში, ბარბაროსებთან ბრძოლაში მადლობის ძეგლს დაგიდგამთ.

ეროვნულ გმირმა თავად ქაიხოსრომ, შენ და ყველა შეფიცულებმა, დახოცილმა სამშობლოსა-

თვის, იცოდეთ, რომ, მებრძოლნი, საქართველოს ტერიტორიის ერთ გოჯს არავის არ დაუთმობენ და სამშობლოს განთავისუფლებისათვის თქვენ მიერ დაწყებულ ბრძოლას გააძლიერებენ.

ი. გვარამაძე

ქრონიკა

26 მაისი

ტრადიციული ოცდაექვსი მაისი წელს „გუჟონის“ დარბაზში გაიმართა. ოფიციალურად ამ დღეს ვითომ ქართული კოლონიის თავჯდომარე მართავს, მაგრამ ზურგს უკან მუდამ ეგრედ წოდებული „ეროვნული ფრონტი“ ფუსფუსებს და თვით დღესასწაულზედ მისი ხალხი ედება ფეხებში დამსწრე საზოგადოებას. ვერ ითქმის, რომ მათი დაღვრემილი და დაღონებული სახეები ჩვენ ეროვნულ დღეს რაიმე აღფროვანებას და იმედის იერს მატებდნენ. არცის ითქმის, რომ ეს — ეროვნული ცენტრი“ ნივთიერად მაინც ეხმარებოდეს კოლონიას, რომ დღე რითიმე იყოს ხოლმე დამსწრე საზოგადოებისათვის საყურადღებო, თუმცა უცხო სტუმრებს დაჟინებით იწვევენ. ეს დღეც იმიტომ გამოდის ზედიზედ ასე უფერული.

მიუხედავად ამისა წლევანდელი 26 მაისი ერთი რამით მაინც იყო შესანიშნავი. ეს იყო თვით კოლონიის თავჯდომარის ბ. ვახტანგ ლამბაშიძის სიტყვა, ფრანგული სიტყვის შემდეგ, ქართულად დასპეციალურად ქართველებისათვის ნათქვამი. ამ სიტყვაში კოლონიის თავჯდომარემ პირუთვნელად აღნიშნა, რომ ოცდაექვსი მაისი, რომელიც არის საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღე, ამასთანავე უნდა იყოს ქართველების გაერთიანების სიმბოლოც და ეს გაერთიანება კი ემიგრაციაში არ არსებობს და ემიგრაციის „მეთაურობამ“ ეს გაერთიანება ვერ შეჰქმნაო.

სრული ჭეშმარიტებაა, რა ეროვნული გაერთიანება უნდა შექმნას ისეთმა „ეროვნულმა ცენტრმა“, რომელშიაც შემავალი პარტიები „ფრენტე პოპულარის“ იდეებს ქადაგობენ. ჩვენ მაინც იმით გავათავებთ ამ დღის აწღერილობას, რომ ბუფეტში მხიარულება მაინც შესამჩნევი იყო და ბევრმა ქართველმა წაუქცია ღვინოს პირი, რომ საქართველოს სადღეგრძელო დაეღია...

თამარ მეფის დღე

გასულ 30 მაისს, „ქართული კერის“ მეთაურობით, „სოსიეტე სავანტის“ დარბაზში, პირველად ქართულ ემიგრაციაში გამართულ იქმნა თამარ მეფის დღე.

ბ. შ. ამირეჯიბმა წაიკითხა მოხსენება მიძღვნილი თამარ მეფის ისტორიულ პიროვნებისადმი. შემდეგ ლექსები წარმოსთქვეს: ქ. ელ. მამულაიშვილმა — შოთა რუსთაველის „რომელმან შექმნა სამყარო“; ქ. ზ. კედიამ — აკაკის „სიზმარი“; ბ. ს. ბერეჟიანმა — ვაჟა-ფშაველას „მთვარე“ და საკუთარი ლექსი; ბ. ირ. ზალდასტანიშვილმა — გრიგოლ ორბელიანის — „თამარის დროშა გაშალეს“ და ქ. ვალ. კედიამ — გრიგოლ ორბელიანის „შენს წმიდა სახეს, მშვენიებით სავსეს“..

ესტრატაზედ გამოდგმული იყო ყვავილებით შემკული, დედოფლის ფერადოვანი სურათი, ფრიად კოხტად დახატული ს. ბერეჟიანის მიერ.

„დღემ“ ჩინებულად და აღფრთოვანებულად ჩაიარა და დღის დიასახლისს ქ. სოფიო კედიას ბევრმა დამსწრემ მადლობა გადაუხადა.

იმედია, რომ ამიერიდან „თამარ მეფის დღე“

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ტრადიციული გახდება ქართულ ემიგრაციაში და ის შემოიკრებს ქართველობას იმ სიამ - ტკბილობის ატმოსფეროში, რომლითაც ეს პირველი დღე იყო აღნიშნული.

ხელნაწერი შეიძინა კავკასის ისტორიულ - ლინგვისტიურმა ინსტიტუტმა და იბეჭდება რუსულ თარგმანში.

ახალი ხელნაწერი შამილის შესახებ

ჩაჩან - ინგუშეთში აღმოჩნდა არაბული ხელნაწერი ასეთის სათაურით: „ბრწყინვალემა მთათა მახვილებისა“, რომელშიაც შექებულია იმამ შამილის ჰაზავატები. ხელნაწერის ავტორი, მაჰომედ შაირ კარახელი, შამილის ერთი თანამოღვაწეთაგანი იყო. ხელნაწერი აგვიწერს კავკასიის ომებს 1832 წლიდან — 1859 წლამდის, შამილის რუსეთში ტყვედ ყოფნას და მის სიკვდილს 1870 წელს.

„კავკაზ ალმანაგის“ აკრძალვა

ყველა თურქულ გაზეთებში, ცხრა მაისის თარიღით, დაბეჭდილია „ანატოლიის ტელეგრაფის სააგენტოს“ შემდეგი ცნობა:

„გაყიდვა წიგნისა, რომელიც „კავკაზ ალმანაგის“ სახელს ატარებს და რომელიც გამოცემულია იმ მიზნით, რომ ოსმალეთის რესპუბლიკისა და ს.ს.რ.პ.-ის შორის არსებულ მეგობრულ დამოკიდებულებას ზიანი მიაყენოს, ბეჭდვითი სიტყვის 51 მუხლის მიხედვით მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით აღკრძალულია“.

ჟურნალ „კავკასია“-ს გამოწერა შეიძლება ბ-ნ ი. ლოიბი და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგ

გვარამაძისაგან, აგრეთვე ჟურნალისათვის მასამისამართით:

J. Gvaramadzé, 73, rue Froidevaux, Paris (14e).

საქართველოს
პოსტალური
სამსახური

საქართველოს
პოსტალური
სამსახური

საქართველოს
პოსტალური
სამსახური

საქართველოს
პოსტალური
სამსახური

